

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВОЇ ФІНАНСОВОЇ
ІНІЦІАТИВИ (ЗМФІ-II) ВПРОВАДЖЕННЯ

ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ: ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

ПІДСУМКИ 2013 РОКУ

Щорічне видання «Інноваційні практики: фінансовий менеджмент на місцевому рівні»

Видання підготовлено Інститутом бюджету та соціально-економічних досліджень (ІБСЕД) у рамках реалізації проекту «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи в Україні (ЗМФІ-II) впровадження» за підтримки Американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). У збірнику представлено матеріали, що були надані партнерами проекту «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи в Україні (ЗМФІ-II) впровадження».

Видання створене та впорядковане фахівцями ІБСЕД:

Зубенко В. В. – Генеральний директор

Самчинська І. В. – заступник Генерального директора / директор Департаменту фінансової політики

Шаповал Т. А. – директор Департаменту методології та навчальних програм

Корнієнко А. І. – заступник директора Департаменту методології та навчальних програм

Гринь А. В. – старший консультант з економічних питань Департаменту методології та навчальних програм

Пишник Я. М. – старший консультант з економічних питань Департаменту методології та навчальних програм

Голинська О. В. – консультант з економічних питань Департаменту методології та навчальних програм

ІБСЕД висловлює щиру подяку всім, хто брав участь у наданні інформації для цього видання.

Інноваційні практики: фінансовий менеджмент на місцевому рівні – підсумки 2013 року / [Зубенко В. В., Самчинська І. В., Шаповал Т. А. та ін.] ; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. – К., 2014. – 44 с.

Від видавця:

Зміст продукту є відповідальністю Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень (ІБСЕД) і не обов'язково збігається з поглядами USAID або уряду США. Усі права на це видання захищені. Використання матеріалів має бути узгоджено з фахівцями ІБСЕД.

© USAID, 2014

© ІБСЕД, 2014

Вступ

За обмеженості бюджетних ресурсів ефективно та раціональне використання бюджетних коштів є одним із пріоритетних завдань, що стоять перед всіма учасниками бюджетного процесу. Ще більшої ваги це питання набуває в умовах фінансово-економічної кризи, оскільки проблеми накопичуються і потребують швидкого вирішення.

За таких умов одним із ефективних додаткових фінансових інструментів є поглиблений аналіз використання бюджетних коштів, який показує зміну тенденцій використання бюджетних коштів. Надійним резервом стабілізації економічної ситуації є виявлення чинників, посилення позитивних або послаблення негативних тенденцій, зміни яких безпосередньо впливають на ефективність використання бюджетних коштів.

Прогресивним методом бюджетування є програмно-цільовий метод складання та виконання бюджетів (далі – ПЦМ). Цей метод у бюджетному процесі передбачає планування та управління бюджетними коштами у середньостроковій перспективі з постійною орієнтацією на взаємозв'язок між рівнем фінансування кожної окремої програми й очікуваними результатами від її реалізації.

Результативні показники виконання бюджетної програми – це ті статистичні індикатори, які демонструють успішність виконання програми шляхом кількісного

визначення результатів від надання бюджетних послуг. Оцінка й аналіз досягнутих результатів дозволяють відстежувати перебіг реалізації програми, результати її виконання і надавати інформацію про поточну ситуацію для формування висновків щодо результативності програми та прийняття відповідних управлінських рішень.

Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень спільно з Міністерством фінансів України продовжують роботу з упровадження програмно-цільового методу планування та виконання місцевих бюджетів у рамках виконання одного з ключових компонентів проекту «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи в Україні (ЗМФІ-II) впровадження» за підтримки Американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID).

Саме ПЦМ бюджетування дозволяє представити громадськості економічний та соціальний ефект діяльності бюджетних установ.

Вашій увазі пропонується щорічне видання «Інноваційні практики: фінансовий менеджмент на місцевому рівні – підсумки 2013 року», в якому проілюстровано результати виконання бюджетних програм і проектів з енергозбереження, а також висвітлено успішний досвід реалізації стратегічних програм та запровадження ПЦМ за підтримки проекту ЗМФІ-II.

Розділ 1. Інформаційні довідки – приклад ілюстрації результатів виконання бюджетних програм

м. Ковель

З міського бюджету для реалізації бюджетної програми «Заходи з оздоровлення та відпочинку дітей» у 2013 році було спрямовано 232,5 тис грн, що на 76,8 % більше, ніж за попередній рік. Це дало можливість оздоровити 82 дитини пільгових категорій. При цьому кількість оздоровлених дітей збільшилася у 1,8 раза.

Луцький район Волинської області

Протягом 2013 року виконувалася програма «Здійснення соціальної роботи з вразливими категоріями населення». Основним завданням цієї програми є надання соціальних послуг дітям, молоді та сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги. На її виконання було спрямовано 1,3 млн грн.

У районі функціонує один центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. У 2013 році 39 працівників цього центру забезпечували надання відповідних послуг. Так, середньорічна кількість дітей, молоді та сімей, які опинились у складних життєвих обставинах і були охоплені соціальним супроводом становила 97 од., а фактичне виконання за підсумками року склало 120 од. Таким чином, виконання програми

дозволило охопити більшу кількість дітей, молоді, сімей та надати їм відповідні соціальні послуги.

Любомльський район Волинської області

У 2013 році продовжувалася реалізація програми «Надання соціальних та реабілітаційних послуг громадянам похилого віку, інвалідам, дітям-інвалідам в установах соціального обслуговування». За кошти районного бюджету було забезпечено надання соціальних послуг громадянам, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю, а також громадянам, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Виконання програми здійснювали територіальні центри соціального обслуговування в умовах стаціонарного або денного перебування, в яких працюють 83 працівники. За кошти програми було надано допомогу 2247 особам зазначених категорій населення. Це дозволило повністю охопити усіх тих, хто потребував такої допомоги.

Ковельський район Волинської області

З метою забезпечення прав громадян на бібліотечне обслуговування, загальну доступність до інформації

та культурних цінностей, що збираються, зберігаються, надаються в тимчасове користування бібліотеками у районі виконувалась програма «Бібліотеки». Районного бюджету на її виконання було спрямовано 3,8 млн грн.

За рахунок цих коштів забезпечено оплату періодичних видань для бібліотек централізованої бібліотечної системи на суму 65,7 тис грн, здійснено поповнення бібліотечного фонду на 5,2 тис. екземплярів. При цьому річна кількість книговидач склала 535 тис екземплярів.

Також за кошти бюджету було проведено поточний ремонт приміщення центральної районної бібліотеки (43,4 тис грн), здійснено покращання матеріально-технічної бази бібліотечних закладів на суму 53,9 тис грн та виконано капітальний ремонт даху центральної районної бібліотеки (218,4 тис грн).

Разом з тим, виконання бюджетної програми забезпечило соціальний ефект – надання вільного доступу мешканцям до користування послугами бібліотек, задоволення їх потреб в освіті та підвищенні професійної кваліфікації, духовному розвитку особистості та організації змістовного дозвілля.

З районного бюджету у 2013 році здійснювалося фінансування програми «Надання загальної середньої освіти загальноосвітніми навчальними закладами (у т.ч. школою – дитячим садком, інтернатом при школі), спеціалізованими школами, ліцеями, гімназіями, колегіумами».

Одним із завдань, яке виконувалось у межах програми було, забезпечення максимального відсотку оздоровлення дітей. На його виконання діяло 36 пришкільних таборів, що дозволило оздоровити 2360 дітей, або 52 % від загальної кількості дітей у загальноосвітніх закладах.

Обласний бюджет Житомирської області

У межах виконання бюджетної програми «Надання освіти в дитячих будинках, утримання та забезпечення їх діяльності» було здійснено реорганізацію Денишівського дитячого дошкільного будинку та створено на його базі Денишівський навчально-реабілітаційний центр.

За бюджетні кошти в цьому закладі проведено ремонтні роботи з переобладнанням дитячого будинку під реабілітаційний центр. Придбані меблі для навчальних класів та спальних кімнат. Це дало змогу 1 вересня відкрити 5 навчальних класів, в яких навчається 45 учнів, та 2 дошкільні групи, в яких перебуває 33 вихованці.

Житомирський район

На фінансування програми «Багатопрофільна стаціонарна медична допомога населенню» з районного бюджету у 2013 році було спрямовано 24,1 млн грн. Кошти, виділені на виконання бюджетної програми, були витрачені на реалізацію першочергових завдань,

пов'язаних з досягненням оптимальних показників стану здоров'я усіх верств населення, зниженням рівня захворюваності, інвалідності, смертності, зростанням тривалості життя. Крім того, кошти спрямовувалися на реалізацію загальнонаціональних та регіональних програм, у т.ч. призначених для подолання захворюваності на туберкульоз, ВІЛ-інфекцій, СНІДу.

Так, на придбання медикаментів було витрачено 1,2 млн грн, а майже 1,1 млн грн спрямовано на забезпечення медикаментами пільгових категорій населення. Придбано обладнання, предмети довгострокового користування та продукти харчування за рахунок благодійних внесків у сумі 201,9 тис грн.

Це дозволило провести лікування 7752 осіб у стаціонарі та 1887 осіб – у денному стаціонарі. Кількість людино-днів склала, відповідно, 71400 та 11700. При цьому фактична робота ліжка у стаціонарі склала 348,1 дні, що на 14,5 % більше, ніж у попередньому році. Таке зростання свідчить про збільшення ефективності використання потужностей ліжкового фонду та підвищення активності звернень хворих до лікарів.

Брусилівський район Житомирської області

У 2013 році з районного бюджету було спрямовано 523,1 тис грн на виконання бюджетної програми «Бібліотеки». За рахунок цих коштів утримувалися дві установи, що забезпечували доступність документів та інформації для громадян.

Так, понад 3,0 тис читачів змогли отримати бібліотечні послуги. Проводилася робота з оновлення бібліотечного фонду – їх кількість зросла на 1,8 тис примірників. Також відмічається підвищення ефективності діяльності бібліотек, про що свідчить зростання кількості книговидач на 42 % порівняно з показником попереднього року.

Ружинський район Житомирської області

У бюджеті району затверджена програма «Багато-профільна медична допомога населенню». На її виконання у 2013 році було спрямовано 12,9 млн грн, і це на 8,8 % менше, ніж у попередньому році. Основною метою програми є підвищення рівня надання медичної допомоги та збереження здоров'я населення. У свою чергу завданням програми є забезпечення надання населенню амбулаторно-поліклінічної допомоги та стаціонарної медичної допомоги.

Так, за результатами 2013 року кількість пролікованих хворих у стаціонарі склала 5093 особи, що на 12,5 % більше, ніж у 2012 році. При цьому завантаженість ліжкового фонду у звичайних стаціонарах склала 285,1 днів (на 0,6 % більше порівняно з відповідним показником попереднього року), завантаженість ліжкового фонду у стаціонарах денного перебування – 453,3 днів (на 49,0 % більше). Основним індикатором підвищення якості надання медичних послуг слугує показник середньої тривалості лікування в стаціонарі одного хворого.

За підсумками 2013 року цей показник склав 8,5 дні порівняно з 8,7 днів у попередньому році.

Таким чином, основним досягненням бюджетної програми стало підвищення рівня надання амбулаторно-поліклінічної та стаціонарної медичної допомоги.

Коростенський район Житомирської області

У 2013 році з районного бюджету здійснювалося фінансування програми «Надання позашкільної освіти позашкільними закладами освіти, заходи з позашкільної роботи з дітьми». Основним завданням програми є залучення дітей та забезпечення належних умов їх виховання в закладах позашкільної освіти. Завдяки заходам, що реалізуються в межах цієї програми, вдалося збільшити середньорічну кількість дітей, які отримують позашкільну освіту, з 420 у 2012 році до 705 у 2013 році. Водночас частка охоплення дітей району позашкільною роботою зросла з 15 % до 19 %. При цьому показник ефективності виконання програми (витрати на 1 дитину, яка отримує позашкільну освіту) свідчить про економію обсягів фінансування бюджетної програми, а саме: при планових показниках 794,1 грн фактично витрачено на 1 дитину 436,7 грн. Економія зумовлена збільшенням дітей у позашкільних закладах та направлена на подальший розвиток матеріально-технічної бази та забезпечення належних умов для виховання дітей в умовах позашкільної освіти.

Олевський район Житомирської області

На 2013 рік було затверджено програму «Утримання та навчально-тренувальна робота ДЮСШ» у сумі 287,1 тис грн.

Її метою визначено забезпечення умов розвитку здібностей вихованців в обраному виді спорту, створення необхідних умов для гармонійного виховання, фізичного розвитку, повноцінного оздоровлення, змістовного відпочинку і дозвілля дітей та молоді. Порівняно з попереднім роком кількість груп з різних видів спорту зросла на 3 од. і склала 33 групи.

Таким чином, використання бюджетних коштів має соціальний ефект – 472 дитини регулярно займаються розвитком своїх спортивних здібностей, загартуванням здоров'я, оволодівають навиками та технічними прийомами обраного виду спорту, покращуючи свою спортивну підготовку.

Радомишльський район Житомирської області

У рамках реалізації програми «Надання загальної середньої освіти загальноосвітніми учбовими закладами, спеціалізованими школами, ліцеями, гімназіями, колегіумами» було забезпечено надання відповідних послуг денним загальноосвітніми учбовими закладами Радомишльського району Житомирської області. З районного бюджету на її фінансування було спрямовано 43,9 млн грн порівняно з 39,9 млн грн у 2012 році.

Одне з основних завдань програми – це надання якісних освітніх послуг. Для виконання цього завдання було проведено низку заходів, в результаті яких відкрито загальноосвітню школу I ступеня та призупинено діяльність Заньківської загальноосвітньої школи I–II ступеня. Це дало змогу збільшити кількість класів на 3 %, або на 9 класів, а кількість учнів зросла на 7 %, або на 224 учні.

Крім того, проведення такої оптимізації мережі навчальних закладів дало можливість заощадити 241,7 тис грн.

м. Бердичів

На виконання бюджетної програми «Надання реабілітаційних послуг інвалідам та дітям-інвалідам» з бюджету міста було спрямовано 216,8 тис грн. В місті було створено Центр для забезпечення медичної та соціальної реабілітації дітей-інвалідів з метою формування соціально-адаптованої особистості в суспільстві.

У 2013 році ці послуги отримали 48 дітей-інвалідів. Завдяки проведеній роботі кількість дітей-інвалідів, які інтегровані в дошкільні, загальноосвітні навчальні заклади збільшилась на 46,2 %. Таким чином, майже 40 % дітей-інвалідів здобувають освіту у дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах міста.

м. Жовті Води

З міського бюджету у 2013 році проводилось фінансування програми «Школи естетичного виховання

дітей». Основним завданням цієї програми є забезпечення початкової музичної, хореографічної освіти, навчання з образотворчого мистецтва та художнього промислу. Для надання відповідних послуг у місті функціонувала одна школа естетичного виховання, в якій було відкрито 43 класи, що на 2 класи більше, ніж у попередньому році. Також на 2,0 % збільшилася кількість учнів, яка склала 413 дітей. Всього з бюджету міста було витрачено 2,9 млн грн, або на 148,3 тис грн більше, ніж у минулому році. Це дозволило збільшити кількість учнів, зберегти мережу та штатну чисельність шкіл естетичного виховання.

м. Синельникове

За бюджетною програмою «Дошкільна освіта» основним завданням є забезпечення створення необхідних умов для надання на відповідному рівні дошкільної освіти та виховання дітей. У 2013 році на її реалізацію було спрямовано 12,0 млн грн, що на 4,5 % більше, ніж у попередньому році.

Усього у місті функціонує десять дошкільних навчальних закладів. Це забезпечує діяльність 52 груп, в яких надаються також і медичні послуги (логопедичні та санаторні групи). Середньорічна кількість дітей, які відвідують дитячі садки, у 2013 році становила 1381 дитину. Для покращання умов перебування дітей у дошкільних навчальних закладах було реалізовано енергозберігаючі заходи та проведено капітальний ремонт. Завдяки проведеній роботі середньорічна

кількість дітей, які відвідують дитячі садки, збільшилась на 8,2 %.

Васильківський район Дніпропетровської області

За бюджетні кошти проводилося фінансування бюджетної програми «Надання загальної середньої освіти загальноосвітніми навчальними закладами (в т.ч. школою – дитячим садком, інтернатом при школі), спеціалізованими школами, ліцеями, гімназіями, колегіумами». За 2013 рік на її виконання було спрямовано 38,1 млн грн.

В районі працюють 23 загальноосвітніх навчальних заклади, з них: 6 – школи II ступеня та 17 – школи III ступеня. В 2013 році відкрито два навчально-виховні комплекси (далі – НВК) в яких функціонують 3 дошкільних групи. Це дало можливість охопити дошкільною освітою 60 дітей.

З метою забезпечення якісного медичного обслуговування учнів і вихованців навчальних закладів придбано медичні кабінети та медикаменти. У зв'язку з покращенням умов у навчальних закладах зменшилась захворюваність дітей та працівників.

Активізувалася робота зі здібними дітьми. Так, у 2013 році для проведення обласних та районних олімпіад було виділено 10,0 тис грн. Переможцями в обласних олімпіадах стали 3 учні, у районних – 119 учнів. Освітня галузь району активно розвивається, створені всі умови для повноцінного виконання поставлених

завдань щодо забезпечення рівного доступу до якісної освіти всім бажаючим.

Новомосковський район Дніпропетровської області

На реалізацію програми «Оздоровлення та відпочинок дітей» у 2013 році з районного бюджету було спрямовано 334,9 тис грн. Основним завданням цієї програми є оздоровлення та забезпечення відпочинком дітей, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки.

У рамках її виконання були надані послуги з оздоровлення для 5552 дітей та придбано 104 путівки на оздоровлення дітей. Завдяки цьому відбулося збільшення на 30,6 % кількості дітей, охоплених заходами з оздоровлення, порівняно з минулим роком. Питома вага кількості дітей, охоплених оздоровленням та відпочинком, склала 61,2 % у загальній кількості дітей у регіоні (порівняно з 59,7 % у 2012 році).

Магдалинівський район Дніпропетровської області

У рамках виконання програми «Надання загальної середньої освіти загальноосвітніми навчальними закладами (в т.ч. школою – дитячим садком, інтернатом при школі), спеціалізованими школами, ліцеями, гімназіями, колегіумами» в 2013 році було придбано шкільний автобус. Завдяки цьому стовідсотково забезпечено підвіз учнів та працівників до навчальних закладів.

Іншим завданням програми була організація оздоровлення та відпочинку дітей. Завдяки проведеним заходам 59 дітей-сиріт було оздоровлено на морі та 2152 дитини – у пришкільних відпочинкових таборах з денним перебуванням. Також для якісного медичного обслуговування учнів обладнано 25 медичних кабінетів.

Юр'ївський район Дніпропетровської області

За бюджетні кошти проводилося фінансування бюджетної програми «Утримання та навчально-тренувальна робота дитячо-юнацьких спортивних шкіл». За 2013 рік на її виконання було спрямовано 240,5 тис грн. Основним завданням програми є розвиток та вдосконалення здібностей вихованців дитячо-юнацьких спортивних шкіл в обраному виді спорту, зміцнення здоров'я дітей та молоді, підвищення рівня їх фізичної підготовленості.

Протягом року було заплановано участь футбольних команд ДЮСШ у 8 змаганнях, а фактично взято участь у 10-ти. При цьому 75 осіб (із 96) здобули призові місця у регіональних змаганнях. В цілому порівняно з попереднім роком відбулося збільшення кількості учнів ДЮСШ на 1,5 %.

Царичанський район Дніпропетровської області

У рамках виконання програми «Надання загальної середньої освіти загальноосвітніми навчальними

закладами (в т.ч. школою – дитячим садком, інтернатом при школі), спеціалізованими школами, ліцеями, гімназіями, колегіумами» здійснювалися заходи з забезпечення збереження енергоресурсів та їх економного використання.

За 2013 рік на розрахунки за теплову енергію було спрямовано 4,3 млн грн для придбання 3,169 тис Гкал. Унаслідок встановлення 7 приладів обліку теплової енергії було заощаджено 0,033 тис Гкал, що становить 44,6 тис грн.

м. Калуш

З міського бюджету, починаючи з 2011 року, з метою поліпшення якості надання стаціонарної допомоги дитячому і дорослому населенню та раціонального використання ліжкового фонду, надання кваліфікованої стаціонарної лікувально-діагностичної допомоги вагітним, роділлям, породіллям, новонародженим та гінекологічним хворим, фінансується програма безкоштовного медикаментозного забезпечення населення міста. На 2013 рік у бюджеті міста на фінансування програми було спрямовано 13,5 млн грн.

Завдяки реалізації програми вдалося досягти зниження рівня смертності в місті Калуші з 9,0 у 2009 році до 8,6 у 2011–2013 роках.

Реалізація програми безкоштовного медичного забезпечення в регіоні сприяла відносно стабільним показникам кількості населення в місті Калуші.

У результаті якщо середньообласний рівень природного скорочення населення склав у 2013 році 0,5 особи на 1000 осіб наявного населення, то в місті Калуші відбувся природний приріст населення. Покращилися й інші показники, які свідчать про поліпшення надання медичної допомоги у регіоні.

м. Ужгород

Дошкільна освіта та виховання дітей є частиною системи освіти, становлення і розвитку особисті. Організація на відповідному рівні дошкільної освіти вимагає забезпечення необхідних умов, і це є одним із головних завдань програми розвитку дошкільної освіти в м. Ужгороді.

У 2013 році в місті функціонувало двадцять три дошкільні заклади, де відкрито двісті вісім дошкільних

груп, які відвідує 5573 дитини. Протягом року додатково було відкрито 2 групи.

На фінансування установ дошкільної освіти у 2013 році було направлено 43,9 млн грн. За рахунок цих коштів проведено реконструкцію та капітальні ремонти будівель дошкільних навчальних закладів, зокрема капітальний ремонт покрівлі одного дошкільного закладу та харчоблоку, капітальний ремонт пральні одного із ДНЗ, реконструкцію фасадів та заміну вікон.

Завдяки проведеній роботі покращились умови перебування дітей у дошкільних навчальних закладах, збільшилася кількість дітей, які мають можливість відвідувати дошкільні заклади.

Розділ 2. Успішний досвід реалізації стратегічних програм та впровадження ПЦМ

ПЦМ у бюджетному процесі передбачає складання і виконання бюджету в розрізі бюджетних програм. Основними особливостями ПЦМ є формування бюджету за програмами, зосередження на результатах, стратегічний підхід у плануванні, посилення відповідальності при виконанні програм, обґрунтування й аналіз прийнятих бюджетних рішень, прозорість у витрачанні бюджетних коштів.

З огляду на зазначене, програмно-цільовий метод бюджетування забезпечує комплексний підхід до формування бюджету. При цьому одним із ключових компонентів методології ПЦМ є стратегічне планування.

Для досягнення відповідної мети й виконання завдань, визначених у стратегічному документі та спрямованих на розв'язання актуальних проблем розвитку регіону, необхідно розробити конкретні шляхи у розрізі галузей економіки. Цю проблему вирішує цільова програма, що складається, як правило, на декілька років і в якій визначаються комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, строки виконання заходів програми, прогнозні обсяги та джерела фінансування.

Саме перенесення завдань і заходів цільових програм на «мову» ПЦМ-бюджету дозволяє забезпечити належний рівень їх фінансування та відстежити фактичні результати надання соціальних послуг за

бюджетні кошти. Цей розділ містить приклади реалізації такої схеми фінансування.

Реформа соціальної сфери і підвищення якості життя – Закарпатська область

Основним завданням освітньої галузі Закарпатської області на 2013 рік було забезпечення реальних результатів щодо зростання якості освіти. Протягом року вдалося досягти певних результатів у напрямі покращення умов навчання та виховання, задоволення потреби у наданні якісних освітніх послуг, удосконалення мережі навчальних закладів тощо.

Зокрема, у галузі дошкільної освіти зріс рівень охоплення дітей усіма формами дошкільної освіти, збільшилася кількість дошкільних навчальних закладів.

В області функціонують 568 дошкільних навчальних закладів, що на 11 закладів більше порівняно з минулим роком. У зазначених закладах виховується понад 49 тисяч дітей. Охоплення дітей віком від 3 до 6 (7) років усіма формами дошкільної освіти збільшено до 83,0 % проти 79,6 % у 2012 році, при цьому діти п'ятирічного віку охоплені стовідсотково.

У 2013 році було продовжено роботу з розширення мережі дошкільних закладів, завершено реконструкцію

чотирьох дошкільних навчальних закладів, відкрито 16 навчально-виховних комплексів (шість новостворених навчально-виховних комплексів, десять – утворені шляхом об'єднання дошкільних навчальних закладів і загальноосвітніх навчальних закладів) та 165 додаткових груп на 3716 місць у функціонуючих дошкільних навчальних закладах/навчально-виховних комплексах. У свою чергу це дозволило створити 4276 додаткових місць, що на 576 місць більше від запланованого на 2013 рік.

Запроваджено уніфіковану систему реєстрації дітей до дошкільних навчальних закладів.

У позашкільній освіті розширено мережу гуртків позашкільних навчальних закладів (2704 гуртки у 2013 році проти 2641 у 2012 році); збільшено кількість дітей, охоплених позашкільною освітою у ПНЗ (48 588, або 31,7 %, у 2013 році проти 42 227, або 28,1 %, у 2012 році) та ДЮСШ (9 052, або 5,9 %, у 2013 році проти 6 382, або 4,2 %), охоплених гуртковою роботою у ЗНЗ (65 549, або 42,7 %), охоплених позашкільною освітою у закладах культури (14 244, або 9,3 %), охоплених в ДЮСШ системи спорту (4 976, або 3,2 %).

Станом на 1 січня 2014 року рівень охоплення дітей різними формами позашкільної освіти становить 94,3 %. Освітні послуги у галузі позашкільної освіти надають 33 позашкільні навчальні заклади, чотири з яких фінансуються з обласного бюджету, та 15 дитячо-юнацьких спортивних шкіл, одна з яких фінансується

з обласного бюджету. Крім того, в області позашкільну освіту надають 64 заклади культури та 19 дитячо-юнацьких спортивних шкіл. Діє Закарпатське територіальне відділення Малої академії наук України (МАН) як структурний підрозділ Закарпатського обласного центру науково-технічної творчості учнівської молоді. У структурі Закарпатського територіального відділення МАН функціонує 12 наукових відділень, які охоплюють 62 секції. На розгляд журі у 2013 році подали свої науково-дослідницькі роботи 486 юних науковців – членів Малої академії наук, переможцями обласного конкурсу стали 226 дітей, а переможцями III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України – 10 учнів. У 2012 році останніх було 11, у 2011 – 8.

У галузі загальної середньої освіти функціонують 670 загальноосвітніх навчальних закладів, у тому числі 56 навчально-виховних комплексів.

Для забезпечення надання якісної освіти були вжиті заходи щодо оптимізації мережі загальноосвітніх навчальних закладів із малою чисельністю учнів. Зокрема, мережа таких закладів зменшилася з 32 у минулому році (19 ЗОШ I ступеня, 11 ЗОШ I – II ступенів та 2 ЗОШ I – III ступенів) до 25 у теперішній час (14 ЗОШ I ступеня, 8 ЗОШ I – II ступенів та 3 ЗОШ I – III ступенів). Ліквідовано Білки-Горбківську ЗОШ I ступеня (Іршавська районна рада), у якій навчалося четверо учнів.

Під час оптимізації мережі загальноосвітніх навчальних закладів області (а саме, скорочення з 674

у 2012–2013 навчальному році до 670) забезпечено дотримання інтересів як учнів, так і працівників відповідно до чинного законодавства.

Для пропаганди і розвитку здорового способу життя, занять фізкультурою та спортом у Міжгірському районі відкрито Пилипецьку спеціалізовану школу-інтернат II – III ступенів.

Вагомим фактором надання якісних освітніх послуг учням є переведення загальноосвітніх навчальних закладів на навчання в одну зміну. У 2011–2012 навчальному році у 81 навчальному закладі 3,4 % дітей (від загальної кількості) навчались у дві зміни, у 2012–2013 навчальному році кількість таких закладів зменшилася на 17 та становила 64. У 2013–2014 навчальному році ще сім шкіл переведено на однозмінне навчання.

Протягом 2011–2013 років уведено в експлуатацію (нове будівництво, добудова, реконструкція і капремонт) 22 навчальні заклади на 2657 місць, що на три заклади та 137 місць більше, ніж упродовж 2008–2010 років. У 2013 році введено в експлуатацію навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I–III ступенів – дошкільний навчальний заклад» на 470 місць, у тому числі 330 – учнівських у с. Тереля Тячівського району. З метою забезпечення впровадження у навчально-виховний процес інформаційно-комунікаційних технологій заклад забезпечено сучасними, оснащеними мультимедійним лабораторно-практичним обладнанням, навчальними

кабінетами біології і математики, а також інтерактивним комплексом.

З метою впровадження енергозберігаючих технологій на об'єктах – закладах освіти здійснено капітальний ремонт у 71 школі, у 391 закладі – поточні ремонти, а також у 33 – ремонт системи опалення, у 20 – дахів, у 148 – котельень, у 32 – спортивних залів, у 144 – харчоблоків. Для цих робіт виділено кошти з місцевих бюджетів у сумі 80,1 млн грн.

На здійснення капітальних та поточних ремонтів будівель навчальних корпусів і гуртожитків, комунікацій професійно-технічних навчальних закладів було виділено 3 882 тис грн і 3 200 тис грн – для модернізації матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів та оснащення їх сучасним обладнанням, станками, інструментами, технікою тощо.

Протягом року проведено капітальні реконструкції навчально-виробничих майстерень професійно-технічних навчальних закладів та встановлено сучасне обладнання в Ужгородському вищому професійному училищі торгівлі та технологій харчування (за професіями продавець продовольчих товарів, продавець непродовольчих товарів, офіціант, бармен – 649 тис грн), Свалявському професійному будівельному ліцеї (за професією електрогазозварник – 286 тис грн); Хустському професійному ліцеї сфери послуг (за професіями швачка, кравець, перукар (перукар-модельєр) – 198 тис грн), Хустському професійному ліцеї (за професією слюсар з ремонту

автомобілів – 160 тис грн), Державному навчальному закладі «Мукачівський центр професійно-технічної освіти» (за професією кондитер – 230 тис грн).

З метою створення умов для творчого, інтелектуального, духовного та фізичного розвитку, виявлення й підтримки талановитих і обдарованих дітей, організації змістовного дозвілля, удосконалення виховної роботи та розбудови системи позашкільної освіти у рамках року дитячої творчості в області проведено 508 масових заходів, до яких залучено 91 426 дітей. Видатки на проведення цих заходів склали понад 500 тис грн.

Було відзначено найрозумніших випускників, які за результатами зовнішнього незалежного оцінювання отримали найвищу кількість балів – 200. У 2013 році восьми таким учасникам ЗНО–2013, які отримали 200 балів, вручено пам'ятні адреси, цінні подарунки.

З метою заохочення та матеріальної підтримки обдарованих учнів, піднесення престижу освіти області у 2013 році переможцям IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад (31 учню) виплачено стипендії: за I місце – 4,0 тис грн, за II місце – 3,0 тис грн, за III місце – 2,0 тис грн, а вчителям, які їх навчали у 2012–2013 навчальному році, відповідно виплачено премії: за I місце – 8,0 тис грн, за II місце – 6,0 тис грн, за III місце – 4,0 тис грн. На ці заходи спрямовано 292,9 тис грн, або на 21,0 тис грн більше, ніж у попередньому році.

Уперше у 2013 році аналогічні премії отримали 10 переможців III етапу конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт Малої академії наук України. Відповідна система виявлення й підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді діє також у районах, містах області.

З метою піднесення ролі й авторитету педагога в суспільстві, заохочення педагогічних працівників до творчої, результативної праці та підвищення престижності вчительської професії у 2013 році відзначено кращих педагогів області з нагоди Дня працівників освіти. 21 педагогічному працівнику вручено обласну педагогічну премію Августина Волошина за високі досягнення у галузі дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної та вищої освіти – грошову премію у розмірі 5 тис грн кожному.

Значний прогрес спостерігається у сфері інформатизації освітніх закладів області. Так, у рамках комп'ютеризації навчально-виховного процесу для навчальних закладів області придбано 20 навчальних комп'ютерних комплексів та 16 інтерактивних комплексів.

Для осучаснення навчально-виховного процесу у 196 загальноосвітніх навчальних закладах I – III ступенів області у 2013 році інстальовані педагогічні програмні засоби (електронні підручники) з біології, фізики, алгебри і геометрії для учнів 7 – 11 класів. Також для підготовки до школи майбутніх першокласників у 175 дошкільних навчальних закладах та навчально-виховних

комплексах уперше у цьому році встановлено програмний посібник «Першокласний портфель».

Щороку навчальні заклади за рахунок обласного бюджету поповнюються шкільними меблями та спортивним обладнанням, оновлюється наявне устаткування. До початку нового 2013–2014 навчального року загальноосвітні навчальні заклади отримали 50 комплектів спортінвентарю. Ця тенденція й надалі залишиться серед пріоритетів у пропаганді та популяризації спорту і здорового способу життя.

З метою підвищення якості природничо-математичної освіти у 2013 році придбано 26 сучасних навчальних кабінетів фізики, хімії, біології та математики, оснащених мультимедійним лабораторно-практичним обладнанням, а загальна їх кількість в області становить 172.

Реформування галузі «Охорона здоров'я» у Вінницькій області

Одним із першочергових завдань у ході реформування галузі «Охорона здоров'я» є покращення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я всіх рівнів, зокрема первинної мережі. Так, протягом 2013 року виконано ремонтні роботи у 175 амбулаторіях та 599 ФАПах, усього 774 заклади, що складає 93 % від планової кількості, на загальну суму 57,4 млн грн (коштів місцевих бюджетів – 16,8 млн грн, власних надходжень – 40,6 млн грн).

У закладах вторинного рівня проведено ремонтні роботи на 24,2 млн грн (коштів місцевих бюджетів – 6,3 млн грн, власних надходжень – 17,9 млн грн). Проведені ремонтні роботи у 27 лікувально-профілактичних закладах. У 22 закладах третинного рівня проведено ремонтні роботи на суму 34,87 млн грн.

На розвиток екстреної медичної допомоги (створення й облаштування відділень невідкладної допомоги та пунктів постійного і тимчасового базування швидкої допомоги) за 2013 рік використано 6,4 млн грн, у тому числі бюджетних коштів – 2,4 млн грн, власних надходжень – 4,0 млн грн).

Протягом року відремонтовано 823 заклади охорони здоров'я. На покращення їх матеріально-технічної бази використано 126 млн грн, з них: 36 млн грн – бюджетні кошти; 90 млн грн – позабюджетні кошти.

У 2013 році при семи територіальних центрах області створені відділення соціально-побутової адаптації. Такі відділення функціонують в терцентрах Барського, Вінницького, Жмеринського, Калинівського, Козятинського, Чечельницького районів та м. Жмеринки. Так, при відділенні соціально-побутової адаптації м. Хмільника 96 підопічних постійно відвідують різні гуртки декоративно-прикладного мистецтва: писанкарство, випалювання по тканині, декупаж та створили співоче тріо «Хмільничанки-подольки», яке активно бере участь у святкових заходах закладу. Щодня для бажаючих проводяться заняття з лікувальної фізкультури із використанням

тренажерів (велотренажер, бігова доріжка, дошка Євмінова та ін.).

Відділенням соціально-медичних послуг та соціально-побутової адаптації м. Козятин надаються послуги лікаря, медсестри, масажиста, психолога, перукаря, швачки, техніка-електрика, соціального робітника громадянам похилого віку з частковим порушенням рухової активності, які частково не здатні до самообслуговування, незалежно від їх сімейного стану. Працівники відділення надають понад 20 видів послуг, а саме: фізіотерапевтичні процедури – масажне ліжко Нуга-Бест, велотренажер, «Профілактор Євмінова»; апарати – магнітотерапія, лазеротерапія, УФО; лікувальна фізкультура, фітобар – аромотерапія, фітотерапія, тренажерний зал. З початку року в Університеті III віку цього терцентру пройшли навчання 118 осіб (комп'ютерний факультет, факультет іноземних мов, мистецький факультет для проведення гуртків, співочий гурток та школа прикладного мистецтва, факультет «За здоровий спосіб життя»).

При територіальному центрі соціального обслуговування м. Вінниці також діє Університет III віку, при якому працює факультет комп'ютерної грамотності, що надає підопічним нові знання з інформаційно-комунікаційних технологій. Тренери-викладачі – це працівники терцентру, які освоїли модульні навчальні програми. Курс розраховано на 64 години. Крім того, тренерами розроблено методичний посібник, який включає 3 модулі по 9 тем у кожному. Всього за рік

отримали освіту 467 осіб, у т. ч. на комп'ютерному факультеті – 30 осіб, факультеті духовного розвитку – 189 та факультеті за здоровий спосіб життя – 258 осіб. Крім того, при даному територіальному центрі організовано мультидисциплінарну бригаду з надання соціальних послуг для забезпечення доступності соціальних послуг, розширення їх спектра, охоплення більшої чисельності осіб, які проживають у віддалених районах (с. Пирогово, Сабарів, Хутір Шевченка). Роботою цієї бригади охоплено 20 осіб.

**Спільний соціальний проект
«Бібліотечний кіносалон»: реалізація програми
розвитку культури і духовності
в Херсонській області**

Програма розвитку культури і духовності в Херсонській області на 2013–2017 роки прийнята рішенням сесії обласної ради 20 лютого 2013 року № 690 та спрямована на розвиток культурних традицій, збереження історичних цінностей, забезпечення доступності закладів культури для всіх верств населення, створення належних умов для доступу громадян до кращих зразків вітчизняного та світового кіномистецтва, творчого формування особистості, розкриття її здібностей, задоволення духовних і естетичних потреб, відродження народної творчості та популяризації національних звичаїв та обрядів, організацію повноцінного, змістовного дозвілля, культурного обслуговування населення.

Метою Програми є реалізація в області державної політики щодо розвитку галузі, підвищення ефективності діяльності закладів культури і мистецтва області, створення сприятливих умов для здобуття мистецької освіти, збереження нематеріальної та історико-культурної спадщини, забезпечення культурних та інформаційних потреб населення.

Основними завданнями Програми виступають збереження національних традицій та звичаїв, забезпечення розвитку творчого потенціалу та культурного простору області; забезпечення функціонування обласних закладів культури і мистецтва, зокрема проведення в них ремонтно-реставраційних робіт, їх модернізація та технічне переоснащення. Сюди слід також віднести забезпечення якісно нового змісту роботи бібліотек для повноцінного задоволення інформаційних потреб населення, сприяння розвитку видавничої діяльності та створення умов для доступу громадян до сучасних творів національного кіномистецтва і кіноспадщини.

Фінансування програми здійснюється за рахунок державного, обласного та місцевих бюджетів. У 2013 році витрачено 7,8 млн грн, у тому числі з обласного бюджету направлено 5,7 млн грн, з інших місцевих бюджетів – 2,1 млн грн. На 2014 рік заплановано видатки в сумі 8,0 млн грн за рахунок бюджету області та 1,8 млн грн – із бюджетів територіальних громад та їх об'єднань. Загальний план залучення коштів до кінця 2017 року складає 60,4 млн грн.

Аналіз соціокультурної ситуації в регіоні свідчить про те, що, незважаючи на економічні умови, в цілому вдалося зберегти мережу установ культури і мистецтва, навчальних закладів, забезпечити підтримку діяльності провідних професійних та аматорських колективів області. При цьому кіномистецтво, колись таке популярне, переживши період відступу перед телебаченням та домашнім відео, знову починає привертати до себе увагу прихильників великого екрану, озброївшись сучасними технічними винаходами. Але виросло покоління молоді, що фактично не знає класики світового кіно, дуже погано обізнане з його шедеврами і зірками. Сьогодні у більшості селищ та невеликих селах Херсонщини відсутні сучасні кінотеатри, не працюють пересувні кіноустановки. Це не тільки кінематографічне питання. Це – гостра соціальна проблема, зумовлена неможливістю реалізації конституційного права на рівний доступ до культурних цінностей. Система кінообслуговування населення Херсонщини не є винятком і також знаходиться у становищі, що суперечить вимогам, які висуваються перед цією складовою кінематографії. Протягом останніх років найбільш гострою залишається проблема доступності кінопослуг для мешканців області, перш за все у районних центрах, невеликих містах та сільській місцевості.

Натомість більш популярними центрами інформації є бібліотечні заклади: обласна універсальна наукова бібліотека ім. О. Гончара, обласна бібліотека для юнацтва ім. Б. Лавренюва та обласна бібліотека для

дітей. У межах виконання завдань програми 26 вересня 2013 року в обласній бібліотеці ім. О. Гончара з нагоди Всеукраїнського дня бібліотек відбувся обласний фестиваль «Бібліотечна палітра Херсонщини – 2013». Насиченою була програма фестивалю: ділові зустрічі, виставки, культурно-мистецькі заходи, відзначення кращих бібліотечних працівників області.

Цей фестиваль дав старт новому регіональному соціальному проекту «Бібліотечний кіносалон», який спільно започаткували Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. О. Гончара, обласна рада, управління культури, комунальне підприємство «Кіновідеопрокат» Херсонської обласної ради, департамент освіти і науки, молоді та спорту, департамент соціального захисту населення Херсонської обласної державної адміністрації.

Проект направлений на подальше розширення та розвиток спектру бібліотечних послуг шляхом організації створення бібліотечних кіновідеосалонів. Він має на меті залучення до читання, відвідування бібліотек за допомогою засобів кіно в інтересах соціально-культурного та духовного розвитку населення області.

Серед основних завдань проекту:

- організація змістовного дозвілля й відпочинку для дітей і дорослих, показ творів національного кіномистецтва і кіноспадщини, поширення кінотрадицій і здобутків кіноіндустрії;
- пріоритетне просування національних фільмів;

- проведення кінозаходів, спрямованих на популяризацію українського та світового кіномистецтва;
- комплексне обслуговування дітей, молоді, мало-забезпечених верств населення.

Цей регіональний соціальний проект почав свій поступ бібліотеками Херсонської області 16 жовтня 2013 року, напередодні Всеукраїнського дня бібліотек. Офіційне відкриття проекту відбулося на базі Білозерської центральної бібліотеки, звідки і почалася його подорож краєм. Першим пілотним суб'єктом виступала Каланчацька централізована бібліотечна система.

З великим інтересом малі діти району переглядають казки, а діти середнього та старшого шкільного віку – цикл навчальних фільмів щодо безпеки життєдіяльності та попередження шкідливих звичок «Право на життя». Ці фільми викликали неабиякий резонанс, старшокласники були вражені побаченням, вони навіть не уявляли, якими жажливими є наслідки вживання наркотиків, як вони втягують молодь у пастку й вбивають.

Районна бібліотека обирає репертуар не випадково. Кінозустрічі приурочено до великих подій цього року: відзначення 200-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка та 70-річчя визволення Херсонської області від німецько-фашистських загарбників.

Проведення кіносеансів відбувається в кожному районі у приміщеннях центральної бібліотеки та трьох сільських бібліотеках за заявками бібліотек.

У програмі – документальні та художні стрічки, авторське кіно, комедії, трагедії, драми, фільми для дітей і дорослих. Також проводяться навчальні програми. Перегляди кіно в бібліотеках перетворюються на широкомасштабні заходи з подальшим обговоренням. Слід зазначити, що це стає важливою подією для односельців, оскільки забезпечення можливості для спілкування на сьогодні є актуальним для громади, особливо в сільській місцевості. Коло глядачів постійно розширюється. Це – люди похилого і середнього віку, молодь, діти, сімейні пари, студенти та старшокласники.

Соціальний проект «Бібліокіносалон» вже реалізовано в 10 районах: Білозерському, Бериславському, Високопільському, Великоолександрівському, Голопристанському, Каланчацькому, Нововоронцовському, Новокаховському, Скадовському, Чаплинському. Загалом у 24 бібліотеках 20 населених пунктів області було продемонстровано 35 фільмів різної тематики для 800 користувачів бібліотек і жителів населених пунктів. Найбільшою популярністю користуються фільми суспільної тематики для молоді – «Щоденник наркоманки», «Право на життя», «Абетка прав дитини», «Легко ли быть молодым», «Голодомор» та ін.

Інформація про хід соціального проекту «Бібліотечний кіносалон» відображається на сторінці науково-методичного відділу Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. О. Гончара.

Проведення таких кіносалонів у бібліотеках показало, що сучасна бібліотека – це не лише книжки й

інтернет, це також і привітний міні-кінозал, що дозволяє переглядати світові кіношедеври.

Виконання Програми в цілому та соціального проекту зокрема дозволяє підвищити культурний рівень населення, створити сприятливі умови для розвитку культури і мистецтва в Херсонській області, поліпшити якість кінообслуговування населення області, забезпечити глядачам доступ до творів вітчизняного і світового кіномистецтва, активізувати діяльність місцевих осередків національних творчих спілок України та громадських організацій шляхом налагодження співробітництва з закладами культури та мистецтва області щодо реалізації спільних програм.

Реформа медичного забезпечення – Харківська область

Харківська обласна дитяча клінічна лікарня № 1 посідає провідне місце щодо обсягу оперативної допомоги в Україні загалом. За рік у закладі стаціонарне лікування надається 21 тис дітей, амбулаторно-поліклінічна допомога – понад 70 тис дітей, виконується близько 7 тис операцій на рік, 60 % з яких – невідкладні. Крім дитячого населення Харківської області, спеціалізовану медичну допомогу у лікарні отримують діти з 24 регіонів України, а також із Росії, Австралії, Люксембургу тощо.

У 2013 році для покращення матеріально-технічної бази обласної дитячої клінічної лікарні № 1 виділено

понад 11 млн грн. Суттєво покращено умови перебування тяжко хворих дітей, у тому числі у відділенні анестезіології та інтенсивної допомоги новонародженим, на що з обласного бюджету виділено 6,1 млн грн; повністю відремонтовано корпус консультативної поліклініки; за рахунок позабюджетних коштів додатково проведено ремонтні роботи в окремих приміщеннях закладу на загальну суму 0,6 млн грн. Крім того, за рахунок залучених коштів лікарня отримала сучасний реанімобіль з комплектом складного медичного обладнання на загальну суму понад 1,2 млн грн.

Лікарня володіє достатнім комплексом діагностичного та лікувального устаткування, яке дозволяє ставити діагноз у найскладніших клінічних випадках, упроваджуються сучасні технології надання медичної допомоги, що суттєво вплинуло на якість та доступність медичного обслуговування дітей у Харківському регіоні.

Пильну увагу в області приділяють питанню протидії соціально небезпечним хворобам. Після капітального ремонту відкрито оновлене відділення мультирезистентного туберкульозу обласного протитуберкульозного диспансеру № 1.

Загальні витрати бюджетних та залучених коштів на проведення капітального ремонту відділення мультирезистентного туберкульозу обласного протитуберкульозного диспансеру № 1 та його оснащення склали понад 2,5 млн грн. У відділенні проведено перепланування палат для хворих на стійки форми хвороби,

корисна площа на 1 ліжко збільшилася майже удвічі з 4 кв. м до 7,5 кв. м; виконано загальнобудівельні, електромонтажні роботи, ремонт системи холодного водопостачання; встановлені водонагрівачі для автономного забезпечення хворих і медиків гарячою водою; проведена повна заміна всіх 54 вікон на енергозберігаючі; створена сучасна вентиляція, що підтримує специфічний мікроклімат та автоматично регулюється. Відділення повністю забезпечено медичними меблями, на що з обласного бюджету витрачено 95 тис грн, на 25 тис грн закуплено постільну білизну.

Кардинально покращені умови для тривалого перебування пацієнтів, безпечної та ефективної роботи медичного персоналу у спеціалізованому підрозділі, що відповідають світовим стандартам. Проведені заходи забезпечують повноцінне та результативне лікування пацієнтів у відділенні мультирезистентного туберкульозу обласного протитуберкульозного диспансеру № 1.

У комунальному закладі охорони здоров'я «Обласна клінічна лікарня – Центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» відбулося відкриття оновленого фізіотерапевтичного відділення. В ході ремонтних робіт цього відділення проведено реконструкцію приміщень за рахунок залучених коштів на загальну суму 750 тис грн, у тому числі капітальний ремонт та переоснащення відділення, заміну вікон та дверей, повне оновлення покриття стелі, стін та підлоги; заміну мережі електропостачання з використанням сучасних

енергозберігаючих пристроїв, повний відновлювальний ремонт систем водопостачання, каналізації та опалення, оновлено систему кондиціонування й вентиляційну систему. Закуплені нові меблі на загальну суму 141,3 тис грн, у тому числі за рахунок обласного бюджету на суму 122,2 тис грн та залучених коштів на суму 19,1 тис грн. Фізіотерапевтичне відділення надає допомогу пацієнтам усіх клінічних підрозділів лікарні: щорічно в ньому отримують лікування 7 тис хворих, проводиться майже 200 тис процедур із застосуванням сучасних методів фізіотерапії та рефлексотерапії.

Практика вирішення проблематики системи соціального забезпечення в м. Євпаторія (АР Крим)

Проблеми системи соціального обслуговування в сьогоденній Україні мають багатогранний та системний характер, це одна з найбільш ємних в управлінському та економіко-правовому сенсі галузей народного господарства. Так, різноманітні пільги, соціальні виплати та соціальні послуги в Україні наразі передбачені у 58 законах та більш ніж у 120 підзаконних нормативно-правових актах. Згідно з чинним законодавством, в Україні існує близько 120 категорій пільговиків, з яких лише 45 визначаються за соціальною ознакою, а 57 – за професійною. В країні налічується понад 130 категорій одержувачів різних соціальних

виплат, з яких лише 70 отримують виплати за соціальною ознакою та близько 50 – за професійною. При цьому усі пільгові, в т. ч. соціально незахищені, категорії мають право на більш як 120 видів пільг та понад 60 видів соціальних виплат.

Соціальний захист та соціальне забезпечення є найбільшою видатковою статтею бюджету – навіть більшою, ніж видатки на охорону здоров'я, освіту та економічну діяльність разом. В Україні обсяг соціальних видатків у 2013 році склав 49 % ВВП і за цим показником Україну випереджає тільки Швеція. Водночас у розрахунку на одну особу соціальні видатки в Україні є одними з найнижчих порівняно з розвиненими країнами світу: у 2013 році вони складали 1 677 дол США на рік, нижчим були тільки відповідні показники у Північній Кореї та Мексиці.

Сьогодні в Україні фахівці виокремлюють два різноспрямовані вектори розвитку діючої системи соціального захисту та соціального забезпечення в Україні. Перший – послідовне відтворення громіздкої, соціально та фінансово невиправданої системи пільг і соціальних виплат зі збереженням неефективної розгалуженої мережі державних закладів соціального захисту, що відповідає традиціям і підходам радянської моделі. Другий – запровадження нових, більш ефективних та економічно обґрунтованих форм і видів соціального захисту, яке супроводжується розвитком мережі закладів соціального обслуговування на рівні

громад, що більше відповідає європейській моделі та міжнародним стандартам.

Слід зауважити, що навіть після визнання орієнтації на європейську модель стратегічним пріоритетом українські законодавці ще неодноразово поверталися до звичних для радянських часів пільг, які особливо широко впроваджувалися для всіх нових категорій громадян напередодні чергових виборів.

Отже, масив чинного сьогодні законодавства у сфері соціального захисту та соціального забезпечення складається з прийнятих у різний час і нерідко доволі суперечливих законодавчих актів. Крім того, чинне законодавство встановлює значно більше різноманітних видів пільг, соціальних виплат та соціальних послуг, аніж це передбачено Конституцією України чи міжнародно-правовими зобов'язаннями країни. Не маючи необхідних ресурсів, держава бере на себе додаткові зобов'язання у сфері соціального захисту та соціального забезпечення, які часто не дають жодного соціального чи економічного ефекту, окрім встановлення всіх нових привілеїв для представників певних професій або окремих соціальних груп.

Окреслені проблеми негативно впливають, у першу чергу, на незахищені верстви населення у всіх без винятку регіонах держави, в тому числі і в АР Крим. Застосування методик програмно-цільового бюджетування та поєднання його положень із засадами середньострокового та стратегічного планування дозволили сформувати цікавий інноваційний досвід

розвитку системи соціального забезпечення в кримському місті Євпаторія.

Для надання допомоги самотнім непрацездатним громадянам, інвалідам, громадянам, які опинилися у складній життєвій ситуації, рішенням міської ради від 11.12.1987 року № 560 створено Євпаторійський міський територіальний центр з обслуговування пенсіонерів. Зі створенням територіального центру пенсіонери, інваліди та малозабезпечені громадяни міста здобули можливість отримувати необхідні для них соціальні послуги, орієнтовані на підтримку життєдіяльності та соціальної активності.

Сьогодні цей центр функціонує відповідно до Програми розвитку комунальної установи «Євпаторійський міський територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» на 2013–2015 роки, і його діяльність здійснюється виключно на основі програмно-цільового управління.

У структурних підрозділах територіального центру перебуває на обліку понад дві тисячі громадян, які потребують надання соціальних послуг вдома, адресної натуральної та грошової допомоги, соціально-медичних послуг та соціально-побутової адаптації.

Згідно з програмою в установі функціонують такі структурні підрозділи:

- три відділення соціальної допомоги вдома, створені для самотніх непрацездатних громадян та інвалідів, які потребують соціальних послуг у домашніх умовах за висновком дільничних лікарів

закладів охорони здоров'я. Відділення надають послуги громадянам, які проживають у м. Євпаторія, а також у селищах Мирний, Новоозерне, Заозерне, Ісмаїл-Бей;

- три відділення соціально-побутової адаптації (які територіально знаходяться в м. Євпаторія та в селищах Мирний і Новоозерне) створені для громадян похилого віку та інвалідів, які потребують соціально-побутової та психологічної адаптації, а також надання соціально-побутових, соціально-педагогічних, психологічних послуг. Зауважимо, що відділення знаходяться безпосередньо за місцем проживання, що виключає проблеми подолання відстаней як людьми, котрі потребують послуг, так і соціальними працівниками – це шлях до значного заощадження видатків за програмою. Послуги надаються з метою усунення обмежень життєдіяльності, підтримання соціальної незалежності, сприяння розвитку різнобічних інтересів, організації дозвілля та відпочинку;
- відділення соціально-медичних послуг – для громадян похилого віку, інвалідів, які мають часткові порушення рухової активності та потребують соціально-медичних послуг, та з метою запобігання виникненню та розвитку можливих органічних розладів особистості, підтримки здоров'я;
- відділення організації надання адресної натуральної та грошової допомоги, створено для

надання адресної допомоги соціально незахищеній категорії громадян (громадянам похилого віку, інвалідам, громадянам, які опинились у складній життєвій ситуації, громадянам без певного місця проживання і звільненим з місць позбавлення волі, самотніми матерями, дітям-інвалідам та дітям-сиротам, дітям із багатодітних сімей);

- відділення ранньої соціально-побутової реабілітації дітей-інвалідів з обмеженими фізичними можливостями, створено для здійснення заходів, спрямованих на розвиток здібностей і корекцію порушень розвитку дитини-інваліда, навчання його основним соціальним та побутовим навичкам, створення умов для інтеграції в суспільство;
- відділення «Університет третього віку», є важливою інновацією, нехарактерною для більшості подібних закладів, і створено для громадян похилого віку та інвалідів з метою сприяння активному довголіттю, придбання ними навичок активного життя на схилі років, отримання знань про ресурси, що існують у суспільстві, формування та розвитку навичок використання новітніх технологій, розширення кола спілкування та обміну досвідом.

Виконуючи таку велику роботу, установа на початок 2013 року вимагала кардинального поліпшення умов діяльності та зміцнення матеріально-технічної бази будівель, що потребували ремонту. Так, вікна перебували

у занедбаному стані й погано зберігали тепло в зимовий час, що призводило до збільшення витрат енергоносіїв. оскільки покрівлю капітально не ремонтували з дня побудови будівлі (1951 рік), у період дощів вона протікає в багатьох місцях. У результаті тривалої експлуатації (більше 20 років) металеві труби внутрішнього водопроводу прийшли в повну непридатність (корозія та багато свищів) і, зважаючи на аварійний стан, вимагають заміни на пластикові.

У відділенні соціально-медичних послуг більша частина фізіотерапевтичних апаратів експлуатується з моменту відкриття відділення (1988 р.), що негативно впливає на якість наданих медичних процедур. Відділення ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів з обмеженими фізичними можливостями потребує збільшення площі, відсутні спеціалізовані приміщення для їдальні, огляду дітей лікарем і надання медичних послуг, занять, відпочинку, ігор.

Ураховуючи контингент обслуговуваних підопічних, відділення соціальних медичних послуг та соціально-побутової адаптації потребують встановлення кондиціонерів для підтримки мікроклімату в цих приміщеннях у літній період.

Нове відділення «Університет третього віку» необхідно укомплектувати сучасною апаратурою, необхідною в процесі навчання. Нагальна потреба в оперативному вирішенні цих проблем і стала поштовхом для прийняття міською радою відповідної програми. Враховуючи, що на сьогодні кожен четвертий житель

міста Євпаторії є пенсіонером, територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) є дуже важливою установою, куди громадянин похилого віку або інвалід може звернутися за допомогою й отримати її безкоштовно, а місцеве громадське значення центру взагалі важко переоцінити.

Отож, програма розвитку комунального закладу «Євпаторійський міський територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» на 2013–2015 роки розроблена з метою реалізації у м. Євпаторія законів України «Про соціальні послуги», «Про реабілітацію інвалідів в Україні», Постанови Кабінету Міністрів України від 29.12.2009 року № 1417 «Деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг)».

Наряду з самою установою учасниками реалізації програми є Євпаторійська міська рада, управління соціального захисту населення, фінансове управління, підприємства, організації, що виступають меценатами та спонсорами виконання завдань програми. Реалізація мети програми передбачає виконання комплексу взаємопов'язаних завдань і заходів, серед яких основними є:

- а) забезпечення надання соціальних послуг за місцем проживання громадян, не здатних до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю, а також тих, які перебувають у складних життєвих обставинах;

- б) удосконалення механізму реалізації законів України № 966–IV «Про соціальні послуги», № 2961–IV «Про реабілітацію інвалідів в Україні»;
- в) створення та забезпечення функціонування ефективної системи соціального захисту в м. Євпаторія шляхом вдосконалення механізмів реалізації державної політики, підвищення ефективності надання соціальних послуг громадянам похилого віку, інвалідам, дітям-інвалідам, розширення системи адресної підтримки соціально незахищених верств населення;
- г) поліпшення і збереження здоров'я дітей-інвалідів, рання соціальна адаптація та інтеграція дітей-інвалідів в середовище здорових однолітків, подолання ізолюваності сімей з дітьми-інвалідами.

Загальний обсяг фінансування за програмою складає 10,7 млн грн, у тому числі в 2013 році виділено 3,7 млн грн, у 2014 році до кошторису відповідного головного розпорядника включено 3,4 млн грн, а на 2015 рік прогноуються асигнування обсягом 3,6 млн грн.

Система програмних завдань, заходів та показників, виконання яких дозволить досягти реалізації цілей програми і усунути причини виникнення проблем:

1. Завдання і заходи у сфері надання соціальних послуг:
 - а) забезпечення соціальними послугами за місцем проживання громадян, не здатних до

самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю, а також тих, які перебувають у складних життєвих обставинах;

- б) забезпечення заощадження енергоресурсів;
 - в) збільшення рівня охоплення громадян похилого віку та громадян, які опинилися в складній життєвій ситуації і потребують надання соціальних послуг та адресної допомоги;
 - г) забезпечення якісного соціального обслуговування в структурних підрозділах територіального центру (надання соціальних послуг вдома, соціально-медичних, соціально-побутових, психологічних, інформаційних послуг, організація культурного дозвілля);
 - д) зміцнення матеріально-технічної бази територіального центру шляхом здійснення ремонтних робіт та придбання необхідного медичного обладнання, меблевого інвентарю, сучасної музичної апаратури.
2. Завдання і заходи у сфері соціальної підтримки дітей-інвалідів:
 - а) збільшення рівня охоплення дітей-інвалідів, які потребують ранньої соціальної реабілітації в тісному контакті з органами охорони здоров'я;
 - б) надання психологічної підтримки батькам та членам сімей, які мають дітей-інвалідів;
 - в) проведення роз'яснювальної роботи з батьками щодо поступової інтеграції дітей-інвалідів у дошкільні та навчальні заклади.

Окремими додатками програма містить повний перелік показників затрат, продукту, ефективності та якості. Всі вони описують параметри якісних індикаторів реалізації програми, що дає змогу визначити її результативність та наприкінці звітного періоду здійснити оцінку ефективності кожного з програмних заходів. Інноваційною рисою програми є, зокрема, поєднання цих заходів з пріоритетами, окресленими стратегією соціально-економічного розвитку м. Євпаторія на довгостроковий період, а також визначення поряд з цим ресурсної та результатної частин переліку бюджетних програм, включених до міського бюджету.

Реформування системи надання медичної допомоги – Донецька область

Протягом 2013 року відкрито 8 нових амбулаторій: 5 – для міського населення, 3 – для сільського населення, а також 1 медичний пункт. Ще 7 амбулаторій та 1 ФАП переведено у відремонтовані приміщення з метою наближення до міста проживання населення (всього в області функціонує 72 центри первинної медико-санітарної допомоги, до складу яких як структурні підрозділи, входить 452 амбулаторії, серед яких 335 обслуговують міське населення, 117 – сільське населення, та 463 ФАП/ФП).

В області переглянуті наявні маршрути та організовані додаткові маршрути громадського транспорту, проведени ремонти автошляхів з урахуванням розташування амбулаторій.

Крім того, підвищена своєчасність обслуговування викликів вдома: амбулаторії оснащені санітарним автотранспортом на 100% за рахунок придбання 470 автомобілів «Нива» і 273 велосипедів для ФАПів за рахунок субвенції у сумі 47 млн грн. Ще 24 автомобілі придбані за рахунок бюджету міст і районів у сумі 10,2 млн грн. Усього в наявності є 890 автомобілів. До кожної амбулаторії прикріплено від одного до декількох автомобілів, що дає можливість надавати медичну допомогу на дому.

У два рази з початку медичної реформи збільшено обсяг підготовки і перепідготовки медичних працівників на курсах спеціалізації загальної практики-сімейної медицини (у 2011 році – 102 лікарів, у 2012 році – 145 лікарів, у 2013 році – 269 лікарів).

Велика увага приділялася покращанню якості надання медичної допомоги за рахунок поліпшення матеріально-технічного стану амбулаторій і ФАПів: на проведення ремонтних робіт у приміщеннях амбулаторій з місцевих бюджетів залучено у 2013 році 11 млн грн (у 2012 році – 19,3 млн грн). Створено гідні умови для лікування хворих.

З 1 травня почав функціонувати єдиний обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф з 11-ма відокремленими структурними підрозділами – станціями швидкої медичної допомоги. Додатково створено 6 пунктів базування бригад швидкої медичної допомоги.

Проведені заходи дозволили забезпечити екстериторіальність надання екстреної медичної допомоги

населенню, поліпшити своєчасність прибуття бригад швидкої допомоги до хворих з 79 % в попередні роки до 86 % в містах і до 84 % в селах. Збільшено фінансування на придбання медикаментів бригадами швидкої медичної допомоги з 4 до 20 грн на 1 виклик. Збільшено обсяг та перелік медикаментів і витратних матеріалів. Їх забезпеченість нині складає 100 %. Кількість непрофільних викликів швидкої допомоги зменшилася на 25 %.

На базі Донецького регіонального центру охорони материнства і дитинства відкрито обласний перинатальний центр III рівня. Триває робота щодо створення в області мережі з семи перинатальних центрів II рівня. На теперішній час відкрито два центри (м. Макіївка, м. Маріуполь).

Створено експериментальний Добропільсько-Олександрівський госпітальний округ, до якого увійшли три адміністративні території: м. Добропілля, Добропільський й Олександрівський райони із загальною чисельністю населення 102,3 тис. Центральна міська лікарня м. Добропілля реорганізована в лікарню інтенсивного лікування з приєднанням як структурних підрозділів Білозерської та Білицької міських лікарень, Олександрівська центральна районна лікарня реорганізована в лікарню планового лікування.

У 10 багатопрофільних лікарнях, які визначено як лікарні інтенсивного лікування, триває робота щодо створення відділень екстреної (невідкладної)

допомоги (загальна сума ремонтних робіт склала 29,9 млн грн, сума закупівлі обладнання для цих відділень – 50,3 млн грн).

Програма сприяння розвитку громадянського суспільства в Автономній Республіці Крим на 2013-2015 роки як значуща соціальна інновація

Сучасний європейський простір може пишатися традицією соціальних інновацій: від часів заснування перших благодійних організацій у середні віки до кооперативного руху, соціальних експериментів у політиці та соціальних інновацій на робочому місці. Проте у час економічної нестабільності соціальні інновації стали важливіші ніж будь-коли. Якщо у минулому такі соціальні виклики, як старіння населення чи міграція сприймалися як проблеми, то сьогодні вони трактуються як можливості для інновацій чи розвитку. Тобто соціальні інновації передбачають об'єднання людей з метою нестандартного вирішення соціальних проблем. Хоча у самій Європі не бракує інноваційних ідей та проектів, у деяких випадках успішні інновації поширюються повільно і лише на місцевому рівні. На європейському рівні дії фокусуються, в основному, на масштабуванні соціальних інновацій через розвиток та поширення вдалих практик на транскордонному рівні, фасилітацію мереж та утвердження найуспішніших

ініціатив як загальноприйнятих практик для приватного та громадського сектору. Тема соціальних інновацій згадується у кожному документі нових ініціатив Єврокомісії щодо розвитку Стратегії Європи на 2020 рік.

Таким чином, у сучасній демократичній державі створення умов для розвитку громадянського суспільства є ключовим фактором, що забезпечує необхідну платформу для формування активної позиції демократичних інститутів та налагодження відносин між державою й інститутами громадянського суспільства на принципах партнерства, взаєморозуміння і взаємної відповідальності. У процесі розвитку відносин між державою і громадянським суспільством актуалізуються проблеми публічного та прямої участі населення, в першу чергу громадських об'єднань, у вирішенні політичних, соціально-економічних і духовно-гуманітарних завдань, що стоять перед суспільством, у формуванні відповідних напрямів державної та регіональної політики. Крім того, присутня постійна потреба у впровадженні нових, більш продуктивних підходів до співпраці громадського та державного секторів.

Попри це в Україні поняття соціальних інновацій сьогодні майже не розглядається, хоча факт їх існування не викликає заперечень. В останні роки органами виконавчої влади Криму, органами місцевого самоврядування спільно з інститутами громадянського суспільства створені передумови для подальшого формування і розвитку правових, економічних та організаційних умов побудови громадянського суспільства. Так, з лютого 2011 року

на виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» з метою залучення інститутів громадянського суспільства до процесів формування та реалізації державної політики, сприяння цивільним ініціативам створена й ефективно працює Громадська рада при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, до складу якого увійшли представники 51 інституту громадянського суспільства. Громадські ради створені та функціонують при районних державних адміністраціях АРК, виконавчих комітетах міських рад (міст республіканського в Автономній Республіці Крим значення). Галузеві консультативні дорадчі органи за участю представників інститутів громадянського суспільства створені при міністерствах і республіканських комітетах АРК. Але поряд з позитивними тенденціями у розвитку громадянського суспільства на території Автономної Республіки Крим у цій сфері існує ряд проблемних аспектів.

Так, суспільно-політична ситуація в республіці останнім часом набула характеристик нестійкої стабільності. Це вимагає, перш за все, створення системи ефективного регулювання всіх факторів впливу, наслідком якої є послідовна позитивна динаміка економічного розвитку регіону.

За наявності очевидних тенденцій, пов'язаних зі зростаючою роллю громадських організацій у розвитку суспільно-політичних процесів на території Автономної Республіки Крим, у цілому позиція громадян

щодо як участі в діяльності інститутів громадянського суспільства, так і членства в них залишається пасивною. Позитивна практика співпраці органів влади з громадськістю не набула системного характеру, при цьому рівень довіри між сторонами діалогу в системі «влада-суспільство» залишається низьким. Більшість громадських організацій через ряд причин не мають доступу до державної фінансової підтримки, а їх потенціал у справі надання соціальних послуг населенню не використовується повною мірою. Більшість громадських лідерів залишаються пасивними у вирішенні різноманітних суспільних проблем.

Соціологічними дослідженнями фіксується взаємна недовіра між представниками влади та інститутів громадянського суспільства, яке на практиці виражається в відчуженості, а в окремих випадках – у радикальному протистоянні замість солідарної відповідальності за вирішення питань місцевого розвитку. Водночас інститути громадянського суспільства демонструють низький рівень зв'язку з соціальними групами регіонального співтовариства і територіальних громад, що сприяє поширенню суспільної недовіри до їх діяльності, негативно впливає на інтенсивність участі громадян у діяльності інститутів громадянського суспільства, самоорганізації та приватної благодійності. Значна частина інститутів громадянського суспільства тою чи іншою мірою залежить від владних чи комерційних інтересів і не має постійної соціальної бази для своєї діяльності.

Відсутність бази соціальних інновацій викликає залежність інститутів громадянського суспільства від конкретних джерел фінансування, що робить неможливим визначення на місцевому рівні чітких пріоритетів громадської активності. Вагомим внутрішнім фактором, що перешкоджає ефективній діяльності інститутів громадянського суспільства, є також неналежний правовий та інформаційний супровід діяльності громадських організацій. Вони не завжди залучаються до обговорення проектів цільових регіональних і місцевих програм соціально-економічного розвитку, інших документів, ще рідше – до розробки зазначених актів. Не узагальнюється й системно не поширюється інформація про «історії успіху» – успішні проекти, які були реалізовані інститутами громадянського суспільства в регіоні протягом певного періоду, а також про проекти, які з різних причин не вдалося реалізувати. Основними причинами перерахованих вище проблем є: низький рівень усвідомлення громадянами демократичних механізмів самоорганізації та участі у процесі вирішення місцевих проблем; недосконалість місцевих механізмів сприяння розвитку громадянського суспільства; ізолюваність, недостатня координованість та інституційна слабкість інститутів громадянського суспільства; відсутність конструктивного діалогу між владою та громадськістю.

На подолання цього багатогранного комплексу проблем направлена Програма сприяння розвитку

громадянського суспільства в Автономній Республіці Крим на 2013–2015 роки. Вона розроблена відповідно до Конституції України, Конституції Автономної Республіки Крим, законів України «Про державні цільові програми», «Про благодійництво та благодійні організації», «Про волонтерську діяльність», «Про доступ до публічної інформації», «Про засади зовнішньої і внутрішньої політики», «Про Раду міністрів Автономної Республіки Крим», «Про соціальний діалог». Також її правовою базою виступають Указ Президента України від 24.03.2012 р. № 212/2012 «Про стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації», Постанови Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», від 12.10.2011 р. № 1049 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка», від 03.12.2007 року № 106 «Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм».

Зазначена програма дозволяє закріпити на республіканському рівні механізми взаємодії органів влади та інститутів громадянського суспільства, розширити їх сферу відповідальності за реалізацію поточних і довгострокових заходів, спрямованих на сприяння

розвитку громадянського суспільства, підвищити рівень активності інститутів громадянського суспільства.

Крім того, документ містить комплекс заходів, що мають сприяти розвитку громадянського суспільства на території Автономної Республіки Крим з подальшим формуванням стійких довгострокових взаємовідносин органів влади та інститутів громадянського суспільства автономії.

Метою програми є створення сприятливих умов для подальшого розвитку в Автономній Республіці Крим громадянського суспільства, реалізації прав громадян на участь у формуванні регіональної політики, вирішенні питань територіального (місцевого) значення шляхом вибудовування діалогу та ефективної взаємодії органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, районних державних адміністрацій в Автономній Республіці Крим, органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства на принципах співпраці, партнерства і взаємовідповідальності.

Основними завданнями в ході реалізації програми є:

- розробка сприятливих умов для розвитку на території Автономної Республіки Крим громадянського суспільства;
- створення дієвих моделей і соціальних технологій, що забезпечують ефективне партнерство органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, районних державних адміністрацій в Автономній Республіці Крим, органів місцевого

самоврядування з суб'єктами громадянського суспільства у формуванні регіональної політики;

- створення умов для діяльності в системі громадянського суспільства громадських об'єднань, максимальне використання їх потенціалу для ефективного вирішення соціально значущих проблем регіону;
- підвищення рівня професійної компетентності державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування з питань взаємодії та комунікації з інститутами громадянського суспільства;
- формування позитивного іміджу органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, районних державних адміністрацій в Автономній Республіці Крим, органів місцевого самоврядування;
- забезпечення належного рівня інформованості (обізнаності) населення про діяльність інститутів громадянського суспільства та органів влади за допомогою проведення широкої інформаційно-просвітницької кампанії.

Фінансове забезпечення Програми традиційно здійснюється за рахунок коштів бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів, а також інших джерел, не заборонених чинним законодавством України.

Орієнтовний обсяг фінансування за рахунок коштів бюджету АРК складає 1,7 млн грн, у тому числі: за 2013 рік видатки склали 593,0 тис грн, на 2014 заплановано 0,5 млн грн, на 2015 – 0,6 млн грн. Цей обсяг

визначається щороку при формуванні проектів бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів на відповідний рік.

Концепція зазначеної соціальної інновації побудована на тому, що громадські об'єднання повинні виконувати роль найбільш ефективного посередника між органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування та членам територіальних громад. Саме вони, а не органи центрального управління мають організовувати стабільний публічний діалог з ключових питань розвитку регіону, з питань захисту громадянських прав і свобод населення Криму. Водночас вони служать надійним механізмом комунікації між територіальним співтовариством і органами влади регіону. З їх допомогою органи управління одержують інформацію про ефективність своїх дій, прогнозують наслідки необхідних (у тому числі непопулярних) рішень.

Така інноваційна гіпотеза базується на тому, що сьогодні кримські інститути громадянського суспільства об'єднують найактивнішу, соціально відповідальну і, як правило, найбільш освічену і компетентну частину місцевого населення. Вони здатні не тільки виражати інтереси громадян, громад, різних соціальних груп, організовувати їх на самостійне вирішення проблем, але і кваліфіковано брати участь у вирішенні регіональних та місцевих проблем, надавати якісні соціальні послуги, забезпечувати зворотний зв'язок з органами державної влади,

органами влади АРК та органами місцевого самоврядування регіону.

Інтенсивний розвиток відповідних процесів в Україні формує для Автономної Республіки Крим обсяг певних завдань регіонального характеру. Створення як необхідних, базових, так і перспективних умов для зміцнення та розвитку громадянського суспільства в його регіональному вимірі ґрунтується на використанні кращого світового та європейського теоретичного і практичного досвіду розвитку демократичних інститутів, удосконалення механізмів комунікації влади й суспільства і забезпечується системним підходом до формування нормативно-методологічної бази та послідовної реалізації комплексу необхідних заходів.

Дії, спрямовані на формування в Автономній Республіці Крим регіонального співтовариства, що володіє всіма ознаками і характеристиками громадянського суспільства, передбачають зміцнення прав і свобод громадян, стійкий відкритий діалог влади та суспільства як умова підвищення ефективності державного управління, а також послідовне забезпечення умов для розкриття потенціалу особистості кожного громадянина, трансформації його індивідуальних інтересів у громадянську ініціативу, мотивоване напрям його соціальної активності на досягнення колективних, суспільно значущих цілей.

Позитивним результатом цих процесів є продуктивне здійснення соціально-економічних і духовно-гуманітарних перетворень в Автономній Республіці Крим на основі консолідації людського потенціалу регіону.

Загалом реалізація Програми дасть змогу: стимулювати подальший розвиток громадянського суспільства в Криму, зміцнивши його інститути; активізувати участь цих інститутів та громадськості у формуванні й реалізації державної та регіональної політик; підвищити рівень довіри населення до органів влади та інститутів громадянського суспільства; створити систему інформаційної підтримки процесу розвитку громадянського суспільства та доступу громадян до інформації.

Що ж стосується практичних результатів програми як дієвої соціальної інновації, то вони полягають у підвищенні рівня знань державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування з питань взаємодії та комунікації з інститутами громадянського суспільства. Це дозволить сформувати позитивний імідж органів влади та забезпечити оптимізацію витрачання бюджетних коштів, спрямованих на розвиток громадянського суспільства в Автономній Республіці Крим.

Інновації у сфері соціально-економічного програмування показників зайнятості населення Одещини

На ринку праці України сьогодні залишається чимало проблем, що потребують нагального вирішення. Основними з них є: невідповідність попиту на робочу силу її пропозиції у професійно-кваліфікаційному розрізі; недостатній рівень кваліфікації осіб, які шукають роботу; наявність молодіжного безробіття;

недосконалість соціально-трудових відносин; «тіньова» зайнятість; низький рівень доходів населення та мотивації до праці. В умовах реалізації інноваційного розвитку вітчизняної економіки важливого значення набуває кадрове забезпечення її галузей відповідно до реальних потреб ринку праці. Роботодавці сьогодні потребують висококваліфікованих працівників, які володіють сучасними технологіями.

Саме необхідність підвищення професійного рівня потребує впровадження сучасного підходу до організації професійного навчання кадрів на виробництві як одного із напрямів нарощування якості й ефективності використання робочої сили, та як наслідок – зростання конкурентоспроможності виробленої продукції, наданих послуг на внутрішньому та зовнішньому ринках. В умовах розвитку приватних форм власності набув поширення процес приховування заробітної плати та «тіньової» зайнятості, що певним чином гальмує зростання доходів працюючого населення та перешкоджає захисту прав громадян на працю. Впровадження системних заходів у сфері соціально-трудових відносин, пов'язаних з легалізацією трудових відносин та зайнятості, реалізацією державних гарантій у сфері праці, сприятиме збільшенню доходів від трудової діяльності.

У зв'язку з введенням в дію нових положень Закону України «Про зайнятість населення», на виконання доручення Прем'єр-міністра України від 18.01.2013 року

№ 1537/1-1/13, наказу Міністерства соціальної політики України від 11.02.2013 року № 50 «Про розроблення проектів територіальних (місцевих) програм зайнятості населення на період до 2017 року» та відповідно до п. 3.2 Порядку розроблення районних цільових та комплексних програм, моніторингу та звітності про їх виконання, затвердженого розпорядженням Комінтернівської райдержадміністрації від 26.12.2012 року № 2869/А-2012, управління соціального захисту населення Комінтернівської райдержадміністрації в цьому найбільш економічно розвинутому районі Одещини прийняло Програму зайнятості населення Комінтернівського району на період до 2017 року (далі – Програма).

Слід відразу ж зазначити, що відповідно до засад демократичної взаємодії влади та населення та з метою забезпечення ефективної громадської експертизи проект Програми був оприлюднений на сайті райдержадміністрації, а також опублікований у місцевих ЗМІ. Управлінням соціального захисту населення приймалися протягом 20 днів пропозиції або зауваження людей. За цей період надійшло близько тридцяти пропозицій, поправок та уточнень, переважна більшість з яких ураховані у кінцевій редакції Програми, яка після закінчення терміну надійшла на розгляд депутатських комісій. Кореспондентами цих доопрацювань виступали не лише громадські організації, а й пересічні громадяни району, представники малого і середнього бізнесу, адже саме їх

різноманітні інтереси зачіпають положення запропонованого документа.

Щодо його структури, то Програма побудована на засадах програмно-цільового планування з урахуванням найбільш успішних практик та осучаснених методик, що є у цій сфері. Основою Програми виступає паспорт, в якому визначено як кількісні, так і якісні індикатори її реалізації. Ініціатором її прийняття виступає районна державна адміністрація, але цікавим є те, що співрозробниками є не лише управління соціального захисту як структурний підрозділ адміністрації, а й районний центр зайнятості як територіальний орган державної виконавчої влади. Саме цим зумовлено поєднання положень державної політики зайнятості з пріоритетами місцевого соціально-економічного розвитку територіальних громад та їх об'єднань у середньостроковій перспективі, оскільки термін реалізації завдань Програми розраховано на період з 2013 по 2017 роки.

Мета Програми полягає у мінімізації негативного впливу фінансово-економічної кризи на ринок праці, забезпеченні збереження існуючих та створення нових робочих місць, недопущення зростання безробіття, утримання та подальшого нарощування кадрового потенціалу підприємств, підвищення економічної активності населення, сприяння повній, продуктивній і вільно обраній зайнятості шляхом вжиття заходів щодо державного регулювання ринку праці. Пріоритетними завданнями у сфері політики

зайнятості в Комінтернівському районі на 2013–2017 роки окреслено:

- розширення сфери застосування праці, сприяння зайнятості шляхом стимулювання збереження наявних та створення нових робочих місць;
- посилення мотивації до легальної продуктивної зайнятості;
- сприяння розвитку підприємництва та самостійній зайнятості населення;
- детінізацію трудових відносин, забезпечення створення належних умов праці;
- підвищення професійної якості працівників;
- створення умов для мобільності робочої сили;
- сприяння підвищенню якості та конкурентоспроможності робочої сили, в тому числі осіб, які потребують додаткового соціального захисту;
- координацію роботи місцевих органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань забезпечення зайнятості населення.

Необхідною умовою для розв'язання проблем у сфері зайнятості населення району є партнерське об'єднання зусиль роботодавців, органів влади та органів місцевого самоврядування, центру зайнятості, профспілкових організацій.

Інноваційним елементом є також специфічне поєднання ресурсів. Так, джерелами фінансування Програми загальним обсягом в 2,8 млн грн частково виступає місцевий бюджет (0,8 млн грн), а основою – кошти

Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття (2,0 млн грн).

У процесі розробки програми використовувалися прогресивні технології з залученням елементів SWOT-та PEST-аналізів, які дозволили визначити прогноз домінуючих тенденцій соціально-економічного розвитку регіону на період до 2017 року, зокрема:

- забезпечення ефективного функціонування промислового виробництва;
- стабілізація та зростання виробництва агропромислового комплексу;
- відновлення будівельної галузі та створення сприятливих умов для її подальшого розвитку;
- формування сприятливого інвестиційного середовища.

Промислова політика формуватиметься на засадах науково-технологічного розвитку виробництва і структурних змін у галузях економіки, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності й ефективності виробництва. Прогнозується приріст загального промислового виробництва в 2014 році на 1,1 % порівняно з 2013 роком. У 2014 році прогнозний обсяг реалізованої промислової продукції в регіоні складатиме 1,2 млрд грн. Передбачається підтримка крупнотоварних сільськогосподарських підприємств та виробництво основних видів тваринницької продукції на високотехнологічних, інтенсивних тваринницьких комплексах, укомплектованих продуктивним стадом тварин та забезпечених кормовою базою;

нарощування поголів'я худоби та птиці за підвищення їх продуктивності. З метою забезпечення життєздатності сільського господарства, підвищення конкурентоспроможності агропромислового комплексу на внутрішньому і зовнішньому ринку, гарантування продовольчої безпеки країни буде продовжена робота щодо виконання Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року.

Стратегічними напрямками роботи у сфері будівництва в 2014 році є:

- виконання заходів регіональної програми будівництва (придбання) доступного житла в Одеській області на 2010–2017 роки в рамках реалізації Національного проекту «Доступне житло»;
- забезпечення добудови об'єктів незавершеного будівництва соціальної сфери з високим ступенем будівельної готовності;
- створення умов для будівництва або придбання житла громадянам, які потребують поліпшення житлових умов, шляхом реалізації відповідних програм та заходів. Шляхом упровадження заходів регіональної програми «Власний дім» триватиме видача пільгових кредитів на будівництво та придбання житла для сільських мешканців з метою поліпшення соціально-побутових умов та закріплення молодих фахівців.

Протягом цього періоду продовжиться реалізація інвестиційних проектів, що реалізуються в Комінтернівському районі за участю іноземних інвесторів.

Основним джерелом інвестицій в основний капітал у 2014 році залишатимуться власні кошти підприємств та організацій, що зумовлено гострою потребою в оновленні активної частини основних засобів. Згідно з прогнозними даними, інвестиції в основний капітал на одну особу становитимуть 2 640 грн. Прямі іноземні інвестиції на одну особу становитимуть 1 340 дол США.

На території району розпочато будівництво олійно-екстракційного заводу ТОВ «Олсідз Блек Сі» плановою потужністю 1700 тонн / добу насіння соняшнику, 1200 тонн / добу сої та 1400 тонн / добу ріпака, що дасть змогу створити 45 нових робочих місць із середньою заробітною платою працівника 5500 грн. Обсяг іноземних інвестицій складатиме 127 млн дол США. Також розпочато будівництво заводу з переробки, зберігання і транспортування рослинних олій «Рісойл-Юг», що дасть змогу створити 40 нових робочих місць із середньою заробітною платою 4000 грн. Обсяг іноземних інвестицій складатиме 8,0 млн дол США.

За цих умов є підстави прогнозувати, що ситуація на ринку праці в районі протягом 2013–2017 років суттєво не зміниться. Чисельність незайнятих громадян, які звернуться до державної служби зайнятості за цей період, складе 4,9 тис. осіб. З метою усунення дисбалансу попиту та пропозиції на робочу силу, задоволення потреб роботодавців у кваліфікованих кадрах планується направити на навчання, перенавчання та підвищення кваліфікації 780 осіб, які пройдуть

підготовку на сучасному обладнанні за новими технологіями. Збільшення кількості осіб, які пройдуть професійне навчання, зумовить зростання кількості працевлаштованих громадян за сприяння служби зайнятості. Загалом кількість працевлаштованих у 2013 році становила 230 осіб, у 2014 році її планується підняти до 250 осіб, у 2015 році – до 280 осіб, у 2016 році – до 310 осіб. Згідно з прогнозними показниками щодо утворення робочих місць в усіх галузях економіки, у 2014 році планується створити 1590 робочих місць, у 2015 році – 1610, у 2016 році – 1630.

Очікувані результати реалізації Програми у поєднанні з тенденціями соціально-економічного розвитку області мають забезпечити підвищення економічної активності населення, створення умов для розвитку конкурентоспроможної робочої активності та її продуктивної.

Інноваційна концепція Програми запобігання і протидії корупції на 2013–2015 роки (м. Миколаїв)

В Україні, на жаль, корупція є однією з найбільш гострих не тільки соціальних, а й економічних і політичних проблем, що потребує невідкладного розв'язання. Вона становить значну загрозу демократії, реалізації принципу верховенства права, соціальному прогресу, національній безпеці, становленню громадянського суспільства.

Для здійснення заходів, пов'язаних із подоланням корупції в органах державної влади та запобіганням її виникненню, необхідно чітко уявляти масштаби цього явища. Таке уявлення має ґрунтуватися як на даних офіційної статистичної звітності, так і на результатах оцінки суспільством відповідних процесів. На міжнародному рівні Україна має репутацію надзвичайно корумпованої держави, про що свідчить її незмінно низький рейтинг за рівнем доброчесності, визначений за результатами досліджень, проведених протягом останніх років авторитетними міжнародними інституціями. Зокрема, індекс сприйняття корупції (дослідження Transparency International) в Україні становив у 2012 році 2,6, у 2011 – 2,2, у 2010 – 2,3, а у 2009 році – 2,4 (за методологією цього дослідження, до держав з небезпечним рівнем корупції належать ті, в яких значення індексу менше ніж 3). За найостаннішими світовими рейтингами Україна посідає 104 місце зі 163 держав за рівнем корумпованості.

Тому створення дієвої системи запобігання корупції, розроблення комплексних заходів для протидії цьому явищу, виявлення та подолання її соціальних передумов і наслідків не лише на державному, а й на регіональному та місцевому рівнях є одним із пріоритетів сучасного розвитку.

Миколаїв як одне з найбільших за розміром та соціально-економічним значенням міст півдня України також не залишається осторонь від вирішення цієї проблеми. Так, рішенням від 17 жовтня

2013 року сесією Миколаївської міської ради розглянуто та затверджено Програму запобігання і протидії корупції на 2013–2015 роки. Її метою є впровадження механізмів зменшення рівня корупції у місті. Документ базується на положеннях Національної стратегії на 2011–2015 роки від 21.10.2011 року №1001/2011 та Постанови Кабінету Міністрів України від 28.11.2011 року №1240 «Про затвердження Державної програми щодо запобігання і протидії корупції на 2011–2015 роки». Він також враховує вимоги Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.07.2012 року № 514-р «Про затвердження плану заходів з впровадження ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд». Системно-правовою основою є Програма запобігання і протидії корупції у Миколаївській області на 2013–2015 роки, затверджена рішенням обласної ради від 27 червня 2013 року № 9. Співвиконавцями міської програми визначено виконавчі органи Миколаївської міської ради, управління державної служби Голодержслужби України в Миколаївській області, управління МВС України в Миколаївській області, управління СБУ в Миколаївській області, прокуратуру Миколаївської області та міста.

Слід зазначити, що концепція програми є інноваційною в аспекті управління сучасним містом. Адже зазвичай вирішення пов'язаних з тематикою програми питань брали на себе виключно центральні органи виконавчої влади та спеціалізовані правоохоронні інституції. Наразі сама територіальна

громада осмислила та запланувала комплекс заходів, спрямованих на забезпечення ефективної реалізації загальнодержавної антикорупційної політики у частині запобігання і протидії корупції в місті, що передбачає, зокрема, виявлення й усунення умов, які сприяють або можуть сприяти виникненню корупції, а також запобігання спробам їх створити, налагодження узгодженої та дієвої співпраці органів місцевого самоврядування та громадських структур у зазначеній сфері.

За сучасними методиками програмно-цільового планування, його відправною точкою є виділення соціально-економічної проблеми, яку передбачається розв'язати шляхом об'єднання зусиль органів місцевого самоврядування та громадськості, спрямованих на реалізацію пріоритетних напрямів загальнодержавної антикорупційної політики, визначених Національною антикорупційною стратегією на 2011–2015 роки, зокрема через:

- ефективне застосування антикорупційного законодавства органами місцевого самоврядування;
- визначення чинників і умов, що спричиняють виникнення корупції, усунення цих факторів, та їх негативних наслідків;
- створення ефективної системи протидії корупції в усіх сферах діяльності органів місцевого самоврядування;
- посилення взаємодії громадськості з органами місцевого самоврядування у сфері формування

та реалізації державної антикорупційної політики, запобігання і протидії корупції, забезпечення підтримки громадянами антикорупційних заходів, що здійснюються в місті;

- формування у суспільстві нетерпимого, негативного ставлення до корупції як суспільно небезпечного явища;
- забезпечення відкритості та поінформованості громадськості про здійснення заходів щодо запобігання і протидії корупції;
- підвищення рівня довіри громадян до органів місцевого самоврядування.

Завданням Програми є спільна та цілеспрямована робота органів місцевого самоврядування, інших органів, установ і відомств, громадськості з реалізації державної антикорупційної політики з метою запобігання проявам корупції та усунення їх причин, у тому числі:

- реформування системи державного управління та адміністративних процедур;
- зменшення адміністративного тиску на підприємців, запобігання тінізації економіки;
- удосконалення системи використання комунального майна та бюджетних коштів;
- забезпечення доброчесності на публічній службі та на службі в органах місцевого самоврядування;
- удосконалення антикорупційної експертизи;
- координація спільних дій правоохоронних органів у запобіганні та протидії корупції.

Реалізація Програми дозволить підвищити ефективність системи уникнення і протидії корупції в м. Миколаїв, запобігти виникненню причин корупції в органах місцевого самоврядування та підвищити рівень правових знань осіб, які претендують та які працюють на посадах, пов'язаних із виконанням функцій держави чи органів місцевого самоврядування.

У практичному сенсі значення прийнятої програми полягає у забезпеченні розстановки кадрів на засадах конкурентного та неупередженого добору у сферах, де існує високий ризик вчинення корупційних правопорушень, звільнення із займаних посад осіб, які вчинили корупційні правопорушення, зниження корупційних ризиків під час виконання функцій держави чи органів місцевого самоврядування.

Передбачено також запровадити дієвий механізм зворотного зв'язку з громадськістю щодо повідомлень про факти корупційних правопорушень у виконавчих органах Миколаївської міської ради шляхом висвітлення на офіційному Інтернет-порталі «Миколаївська міська рада» інформації щодо антикорупційних заходів, що вживаються органами місцевого самоврядування з метою формування негативного ставлення громадян до проявів корупції і залучення громадськості до участі в антикорупційній діяльності.

Таким чином, виконання завдань програми дасть змогу:

- поліпшити умови доступу фізичних, юридичних осіб та об'єднань громадян до інформації про діяльність органів місцевого самоврядування;
- забезпечити прозорість у роботі органів місцевого самоврядування; підвищити інформованість громадськості у сфері використання бюджетних коштів та комунального майна;
- удосконалити антикорупційну експертизу, зменшити кількість корупційних чинників у проектах нормативно-правових документів органів місцевого самоврядування;
- підвищити рівень правової освіти населення, залучити громадськість до участі в заходах із запобігання і протидії корупції, постійно інформувати громадян про вжиті антикорупційні заходи, формувати негативне ставлення громадян до проявів корупції, отримувати й аналізувати оцінку громадян щодо ефективності здійснення заходів із запобігання і протидії корупції.

Програма розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини у Львівській області

З цілями підвищення якості та ефективності первинної медичної допомоги на засадах сімейної медицини, поліпшення медичної допомоги мешканцям територіальних громад за рахунок збільшення показника звернень населення з профілактичною метою до 40 %,

зниження смертності працездатного населення на дільницях, подальшого розвитку сімейної медицини та її профілактичної спрямованості шляхом збереження і зміцнення здоров'я людей, раннього виявлення захворювань та їх ефективного лікування у Львівській області розроблено програму «Розвиток сімейної медицини та її профілактичної спрямованості на 2012 – 2014 роки».

Програма передбачає цільове першочергове фінансування заходів, які справляють значний вплив на вирішення найважливіших проблем розвитку первинної медико-санітарної допомоги населенню на засадах сімейної медицини.

Для забезпечення виконання програми в бюджеті на 2013 рік передбачено 2,0 млн грн, які профінансовано на 95,7 %.

Протягом 2013 року відкрито 6 амбулаторій сімейної медицини, з них 3 сільські. У результаті виконання цієї програми на кінець 2013 року в області діє 287 закладів сімейної медицини (з них у селах – 209), які оснащені новим медичним обладнанням. При цьому, наприклад, забезпечення електрокардіографами на кінець року склало 91,6 %.

Сімейною медициною охоплено 60 % населення, при цьому 63 % – у містах та 57 % – у сільській місцевості. Протягом року лікарями сімейної медицини проліковано 68 % пацієнтів, які звернулися за медичною допомогою. Рівень звернень з профілактичною метою склав 35,2 %.

Покращення утилізації побутових відходів – досвід м. Славута

Одним із пріоритетних і найважливіших напрямів як господарської, так і природоохоронної діяльності є поводження з твердими побутовими відходами. Воно охоплює дії, спрямовані на запобігання утворенню відходів, їх збирання, перевезення, зберігання, утилізацію і захоронення, включаючи контроль за цими операціями та нагляд за місцями захоронення. Така широка проблематика поєднує в собі економічні, екологічні та соціальні аспекти.

Традиційні способи поводження з побутовими відходами себе вичерпують як через технічну недосконалість з погляду забезпечення нейтралізації негативного впливу відходів на навколишнє природне середовище, так і через економічну неефективність громіздких технічних рішень.

Головною причиною незадовільного стану у сфері поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) як в Україні в цілому, так і у місті Славута зокрема, є відсутність цілісної системи вирішення проблеми, де головним критерієм успішності було б постійне зменшення кількості «кінцевих» відходів, тобто тих, що розміщуються на звалищах і не використовуються як вторинні ресурси з метою заміни первинних ресурсів та енергозбереження.

Наразі рівень утилізації ТПВ в Україні становить лише 5 %. Для порівняння, у Німеччині рівень переробки побутових відходів – більше 70 %, в Польщі – до 55 %.

Отже, стан поводження з відходами в країні викликає занепокоєння і вимагає комплексного й системного підходу до впровадження економічного механізму стимулювання та мотивації підприємств (як промислових так і комунальних). Необхідно віддавати перевагу утилізації та рециклінгу відходів із залученням передового досвіду й іноземного капіталу.

У зв'язку з цим фахівцями м. Славута розроблена цільова програма поводження з твердими побутовими відходами на 2013–2017 роки, метою якої є створення умов, що сприятимуть забезпеченню повного збирання, сортування, перевезення, утилізації, знешкодження й захоронення побутових відходів та обмеження їх шкідливого впливу на навколишнє природне середовище і здоров'я людини.

Основні завдання, які ставила перед собою міська влада при розробці та затвердженні програми, це:

- оновлення парку сміттєвозів;
- формування контейнерного господарства та будівництво контейнерних майданчиків;
- встановлення на території міста вуличних урн для сміття;
- розробка схеми санітарної очистки міста;
- проведення роботи щодо укладання договорів про надання комплексу послуг з вивезення та утилізації побутових відходів;
- проведення робіт з огороження міського полігону твердих побутових відходів;

- створення дезінфекційного бар'єру на міському полігоні твердих побутових відходів;
- будівництво на міському полігоні твердих побутових відходів свердловини з внутрішніми мережами водопроводу;
- формування мережі зовнішнього освітлення на міському полігоні твердих побутових відходів;
- встановлення на міському полігоні твердих побутових відходів сортувальної лінії.

Програма фінансується з міського бюджету та з інших джерел, не заборонених законодавством. На виконання програми у 2013 році в міському бюджеті було передбачено 986,1 тис грн.

Зокрема, за ці кошти профінансовано виготовлення проектно-кошторисної документації на об'єкт «Будівництво контейнерних майданчиків під контейнери для роздільного збирання твердих побутових відходів» та придбання металевих контейнерів для збирання твердих побутових відходів.

Реалізація завдань програми дасть змогу поліпшити стан навколишнього середовища як у самому місті, так і за його межами.

Розділ 3. Упровадження проектів з енергозбереження

На сьогодні для України надзвичайно актуальним питанням є розвиток потенціалу енергозбереження. Вищезазначене справляє визначальний вплив на стан економіки в цілому, тому головним завданням є оптимізація енергоспоживання, впровадження енергоефективних заходів, що в майбутньому дозволить скоротити імпорт енергоносіїв та в перспективі – знизити енергозалежність нашої країни. Наразі основними проблемами у напрямі енергозабезпечення, енергоспоживання та енергоефективності є збільшення цін на енергоносії та неекономне використання наявних енергоресурсів, насамперед закладами бюджетної сфери. Останнє значною мірою зумовлено недосконалою технікою з високим рівнем зношеності, застарілою конструкцією будівель і мереж, енергоємним обладнанням. З огляду на це, загострюється необхідність модернізації потужностей та реконструкції громадських будівель. Водночас такі заходи є високовартісними і потребують вкладення значних обсягів коштів, що перевищують можливості бюджетів.

Тому міста шукають інші можливості для фінансування заходів з підвищення енергоефективності, зокрема кошти приватних партнерів чи міжнародних фінансових організацій, інших кредиторів. Водночас недосконалість сучасного законодавства створює

певні перепони на шляху залучення приватних інвестицій для реалізації проектів з енергозбереження у закладах бюджетної сфери. Отже, на сьогодні найбільш реалістичним та вигідним є залучення коштів від МФО, які пропонують дешеві кредити для реалізації проектів енергозбереження в Україні.

У таких умовах плідна співпраця експертів проекту «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження» з містами – учасниками проекту сприяє посиленню енергоефективності бюджетних установ.

Досвід реалізації енергозберігаючих проектів у містах-партнерах ЗМФІ-II із залученням коштів МФО

м. Вінниця

Разом з експертами проекту «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження» місто Вінниця пройшло довгий шлях у підготовці та поданні документів до Міністерства фінансів України та Кабінету Міністрів України з метою отримання погодження обсягу та умов надання місцевої гарантії. У 2013 році таке погодження було отримано.

За рахунок кредитних коштів, які отримує комунальне підприємство «Вінницяміськтеплоенерго» під

гарантію Вінницької міської ради буде реалізовано проект «Реконструкція системи теплозабезпечення мікрорайону по вул. Київській-Талаліхіна від котельні по вул. П. Комуни, 18, м. Вінниці».

У рамках проекту муніципальний діагностичний центр буде підключено до більш ефективної і нещодавно модернізованої котельні. Проект також включає впровадження 11 нових індивідуальних теплових пунктів у будинках, заміну 1594 м. п. теплових мереж та перехід з чотиритрубною на двотрубну систему тепlopостачання.

Реалізація проекту матиме значний соціальний та екологічний ефект для міста, зокрема, очікується щорічне зменшення споживання природного газу на 426 тис. м³ та скорочення викидів CO₂ на 818 тонн. Крім того, буде забезпечено економію видатків бюджету на оплату тепlopостачання.

м. Івано-Франківськ

Місто Івано-Франківськ завдяки сприянню експертів проекту «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження» отримало погодження запозичення від Міністерства фінансів України для додаткового фінансування проекту «Підвищення енергоефективності в будівлях навчальних закладів м. Івано-Франківська».

Головна мета проекту – впровадження ряду енергоефективних заходів у дев'яти міських бюджетних закладах. Проект дасть змогу зменшити споживання теплової

енергії з дотриманням оптимальних умов теплового комфорту перебування дітей у навчальних закладах. Реалізація проекту матиме значний екологічний ефект, зокрема, скорочення викидів CO₂ – 415,7 тонн / рік, економія теплоенергії – 2057998 Квт год / рік. Успішне завершення проекту «Підвищення енергоефективності в будівлях навчальних закладів м. Івано-Франківська» має важливе соціально-економічне значення, а також відіграє значну роль в енергозбереженні міста.

м. Луцьк

Завдяки консультаційній підтримці з боку проекту ЗМФІ-II місто Луцьк отримало погодження від Міністерства фінансів України щодо обсягів та умов здійснення запозичення для фінансування інвестиційного проекту «Реалізація енергозберігаючих заходів в бюджетних установах міста Луцька». Мета проекту – впровадження енергоощадних заходів у шести громадських будівлях міста Луцька, зокрема у школах, дитячих навчальних закладах та одній міській лікарні.

Реалізація проекту передбачає впровадження комплексу енергоефективних заходів, а саме: заміну вікон, дверей, утеплення даху та зовнішніх стін; модернізацію системи освітлення; теплову ізоляцію тощо. Після впровадження всіх заходів економія теплової енергії складатиме 1275,4 Мвт год, електроенергії – 94,1 Мвт год, а загальне зниження викидів CO₂ становитиме 427,1 тонн / рік.

Успішне втілення проекту «Реалізація енергозберігаючих заходів в бюджетних установах міста Луцька» дозволить заощадити бюджетні кошти у сумі 1 млн грн / рік, а також сприятиме комфорту і здоров'ю дорослих та дітей.

м. Миргород

За сприяння експертів ЗМФІ-II місто Миргород отримало погодження запозичення від Міністерства фінансів України для реалізації проекту «Підвищення енергоефективності в будівлях навчальних закладів м. Миргорода».

Основне завдання проекту – скорочення споживання енергоресурсів установами освіти м. Миргорода шляхом впровадження енергоефективних технологій та обладнання. Реалізація проекту покращить умови теплового комфорту перебування дітей у навчальних закладах, що сприятиме поліпшенню здоров'я учнів, вплине на повноту та якість освіти.

Запровадження проекту матиме такий екологічний ефект, як зменшення щорічних обсягів споживання електроенергії на 32693 кВт·г та викидів CO₂ на 105,8 тонн.

Міський голова листом від 08 липня 2013 року висловив подяку експертам ЗФІ-II за надану експертами ЗМФІ-II допомогу. У листі мер наголосив, що реалізація проекту матиме значний вплив на рівень життя

у місті та побажав експертам ЗМФІ-II подальшої успішної праці у частині реформування бюджетної системи.

м. Чернігів

Разом з експертами проекту «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», органи влади міста Чернігів підготували документи та отримали від Міністерства фінансів України погодження умов запозичення для проекту «Підвищення енергоефективності в будівлях навчальних закладів м. Чернігова».

Головна мета проекту – впровадження комплексу заходів для реалізації потенціалу енергозбереження у 7-ми закладах освіти. Реалізація проекту:

- зменшить споживання теплової та електричної енергії;
- створить оптимальні умови теплового комфорту перебування дітей у навчальних закладах;
- поліпшить рівень освітленості в навчальних закладах міста.

Проект матиме значний екологічний ефект, зокрема, скорочення викидів CO₂ 212,42 тонн/рік, економія теплоенергії – 1051550 Квт год / рік. Успішна реалізація проекту «Підвищення енергоефективності в будівлях навчальних закладів м. Чернігова» сприятиме покращанню здоров'я учнів загальноосвітніх навчальних закладів, що відповідним чином впливає на повноту та якість освіти.

Адреса: вул. Борисоглібська 15-В,
2 поверх, м. Київ, 04070, Україна,
тел.: (044) 353-58-68, 492-97-80, 492-97-81
факс: (044) 492-97-83

E-mail: inform@ibser.org.ua
Сайт: www.ibser.org.ua

